

De aeterna Christi generatione. Num. 6.

Ibidem. **Q**uare Christus est filius naturalis Dei Patris? Resp. Quia ab illo ab aeterno genitus est.

Art. 1. n. 3. Per quam actionem Pater genuit Filium? Resp. per generationem.

Artic. 9. Num. 20. Hæc generatio estne operatio intellectus, an voluntatis? Resp. intellectus.

Ibidem. & art. 1. n. 8. & 9. Quare productio, quæ fit in Deo per intellectum, dicitur generatio? Resp. Quia in tali productione res producta exprimit similitudinem producentis.

Artic. 9. Num. 9. Quid est illud, quod intellectus in sua cognitione producit? Resp. Verbum.

Ibidem. Quomodo generatio Filij cum productione Verbi similitudinem habet? R. sic, mens humana cum cognoscit aliquid, exprimit similitudinem illius. In cognitione enim fit assimilatio inter intellectum, & rem intellectam; producit enim intellectus effigiem vel imaginem rei intellectæ, quæ imago, vel similitudo dicitur conceptus, seu verbum mentis. Cum ergo mens cognoscit seipsam, exprimit effigiem, vel imaginem, vel similitudinem sui, quæ dicitur Verbum. Cum ergo Deus Pater seipsum intelligit, verbum æternum generat, & hoc à sancto Ioanne filius appellatur. Valde enim diversa est operatio Dei seipsum cognoscentis, ab operatione humani intellectus. Divinus enim intellectus substantia, & infinita est, ideo ejus operatio est perfectissima, & talis ut productum per ipsum, non accidens, sed substantia sit, in Deo enim accidentia esse non possunt.

Explicatio tertij Articuli. Num. 1.

Quid explicatur in tertio articulo? Resp. Mysterium Incarnationis, & Nativitatis Christi.

Quoniam tractat de illis? Resp. Duo, primò explicat mysterium Incarnationis; secundò, proponit meditanda de illo.

De Mysterio Incarnationis. Num. 1.

Art. 1. Num. 10. **Q**uare differentia est inter Mysterium SS. Trinitatis, & Incarnationis? Resp. Sanctissima Trinitas in eadem natura continet tres personas. Incarnatio vero contrà in eadem persona continet duas naturas.

& art. 3. Num. 2. Quare differentia est inter naturam, & personam? Res. In

substantia rationali, qualis est homo, Angelus, & Deus, semper duo considerantur: unum est persona, vel ut philosophi dicunt, suppositum, & est illud, quod in dictis substantiis operatur: vnde est illud dictum philosophicum, actiones sunt suppositorum. Aliud est essentia: & potest dici illud quo personæ suas exercent operationes.

Potestne declarari exemplo? Resp. Potest, in homine duo considerantur. Primò, persona, id est ipse homo, veluti Petrus, Paulus: secundò, essentia hominis, id est, anima, & corpus homo; seu Petrus est ille, qui operatur, scribit, currit, intelligit: anima, & corpus sunt illud quod talia facit.

Quæ explicantur à Catech. de Mysterio Incarnationis? Resp. Sequentia.

Primò, quæ persona sit in Christo.

Secundò, quæ naturæ sint in illo.

Tertio, de vocatione naturarum.

Quarto, de proprietatibus, & actionibus illarum.

Quintò, de communicatione proprietatum in persona.

Sextò, de fine Incarnationis.

De persona Christi. Num. 1.

Quid est Incarnatio? Resp. Est, quod Deus factus sit homo, seu caro.

Art. 5. n. 7. Natura divina in Christo est facta natura humana? *Ibid. n. 2.* Resp. Non.

Natura humana est facta natura divina? Resp. Non. *Ibidem.*

In Christo reperiuntur persona, & natura? Resp. *Ibidem.*

Omnino. *Ibidem.*

Quot personæ sunt in Christo? Resp. Vna tantum, & est de hęc.

Essene hæreticum in Christo duas asserere personas? Resp. Effet.

In Christo reperiuntur persona humana? Resp. Est hæreticum hoc asserere.

In illo reperiuntur persona divina? Resp. Ita est, & est una ex personis Sanctissimæ Trinitatis. *Ex num. 2. art. 1.*

Persona Christi estne persona Patris, vel Filij, vel Spiritus sancti? Resp. Non est persona Patris, neque Spiritus sancti, sed Filij. *Ibidem.*

Quomodo Christus dicitur homo, si non habet personam? *Num. 5. & 2.*

Ibidem. Quia ratione? Resp. ait Catech. Quamvis enim naturali vi id fieri non potuerit, tamen virtus illa, qua beata Christi anima prædita erat, corpus, ut libuit, movere potuit, corpus verò quod iam gloriam adeptum erat, moventis animæ imperio facillè præbebat.

Art. 5. n. 12. Christus ascenditne ut Deus, an ut homo? Resp. ait Cat. Ut homo est, in cælum corpore, & anima ascendit: nam ut Deus est, nunquam ab eo absuit, ut qui divinitate suâ loca omnia complet.

Art. 6. n. 5. Quibus de causis Christus ascendit in cælum? Respond. Primò, quia ejus corpori glorioso non terra, sed cæli domicilium conveniebat. Secundò, ut ibi apud Patrem advocati pro nobis officio fungeretur. Tertio, ut ostenderet regnum suum non esse terrenum, & deficient, sed cælestè, & æternum. Quarto, ut nos, mentesque nostras ad paradisi desiderium elevarer, ac instumaret.

Art. 6. n. 6. 7. 8. 9. Quæ utilitates ad nos ex Christi Ascensione proveniunt? Resp. Primò, Spiritum sanctum in nos misit. Secundò, dum fungitur officio advocati, infinita bona nobis obtinet. Tertio, datur nobis causæ maximæ lætitiæ, & spei, quod tantæ autoritatis advocatum in cælo habeamus. Quarto, portas cæli aperuit, ibique nobis locum præparavit, viamque maniv, per quam illuc perveniremus. Quintò, Prophetas, & sanctos Patres in Paradisum tanquam primitias generis humani introduxit. Sextò, datur nobis accessus majoris meriti circa fidem, dum in Christum non præsentem aspectui, sed absentem credimus. Septimò, confirmatur spes nostra, quod ubi est caput nostrum, ibi & nos membra esse illius ope possimus. Octavò, amor noster in cælum rapitur, quia ubi est Christus thesaurus noster, ibi & cor nostrum esse debet. Nonò, mens nostra ad perfectiora erigitur; si enim Christus visibili præsentia apud nos permansisset, dum illum ut hominem aspiceremus, quasi amore corporali diligeremus: nunc autem in cælo existens amorem nostrum reddidit spiritualem, & dum absentem illum cogitamus, ut Deum diligimus, & honoramus: Apostoli enim in Christo præsentem magis humanitatem, in absente magis divinitatem dilexerunt. Decimò, per Ascensionem Christi Ecclesia magnis muneribus est deco-

rata: nam illi Spiritus sanctus, cum suis donis datus est, & Christus universæ Ecclesiæ inter homines pastorem, & summum Antistitem. Petrum Apostolorum Principem reliquit: Quosdam dedit Apostolos, Prophetas, Evangelistas, Pastores, Doctores, atque ita ad dexteram Patris sedens, aliis æquè diversa dona semper impertivit: Deum Ascensio Christi non solum nobis viam ad cælum ascendendi præfecit, ac demonstravit, sed etiam viam, & virtutem illuc perveniendi nobis largita est.

De sessione Christi ad dexteram Patris.
Num. 1.

Christus manetne in cælo cum magno honore? Resp. *Art. 6. n. 3.*
Cum maximo.

Quibus verbis explicatur tantus honor? Resp. tribus. *Ibidem.*
Primum sedere. Secundum, ad dexteram. Tertium, Patris omnipotentis.

Sedere significatne hoc loco figuram, vel situm, vel positionem corporis Christi, ita ut corporaliter dicatur sedere? Resp. non, quia ita sedere corporibus ob lassitudinem concedi solet: in Christi autem corpore glorioso lassitudo cadere non potest. *Ibidem.*

Quid significat ergo sedere? Resp. Primò regiam, summamque potestatem ac gloriam, quia sedere apud Regem, summam indicat dignitatem, & majestatem. Secundò indicat firmam, ac stabilem possessionem diæ potestatis, ac gloriæ, qui enim sedet, quasi fixus, atque quietus manet: ideo sedere indicat stabilem possessionem. *Ibidem.*

Deus habetne dexteram, vel sinistram? Resp. non, quia *Ibidem.*
talia corporibus tribuuntur, ideo cum Deus spiritus sit, illi convenire non possunt.

Cur ergo tribuitur Deo? Respond. per metaphoram id *Art. 6. n. 5.*
fit: sicut enim Sacra literæ, ut se humano captui accommodent, Deo humana tribuunt membra, & affectiones.

Quare Christus dicitur sedere ad dexteram? Respond. ait Catech. quia in humanis rebus ei maiorem honorem tribui existimamus, qui ad dexteram collocatur: ob id ad explicandam Christi gloriam, ad dexteram sedere constituitur.

ex Symb. Athan. convenit etiam personæ illi, cuius natura est. Cum ergo persona filij sit persona tum naturæ divinæ, tum humanæ; sequitur quod quidquid convenit utrique naturæ, vere personæ Christi tribui potest.

Arg. ex Symb. Athanas. Potestne declarari exemplo? Resp. Potest tali: corpus, & anima sunt unitæ in persona hominis: quidquid ergo verificatur de corpore, vel de anima hominis, quatenus de illius naturæ sunt, potest de homine verificari; ideo si corpus dicitur mortuum, vel infirmum, vel claudum, homo talis esse dicitur. Idem in aliis.

De fine Incarnationis. Num. 8.

Art. 1. n. 3. **Q**uis est finis Incarnationis? Resp. Primò, tollere infinitam vim peccati: Secundo, reconciliare hominem Deo, seu salus hominum, & liberare illum à miseris, in quas propter peccatum incurrit: Tertio, ut nos homines filij Dei renasceremur.

De Christi Conceptione. Num. 9.

Arg. art. 1. Num. 1. 2. & c. **D**ifferuntne Incarnatio, & Conceptio? Resp. Aliqua potest assignari differentia: Incarnatio enim est humanæ carnis susceptio; conceptio verò specificat modum, quo caro assumpta effecta est.

Filius Dei potestne dici conceptus? Resp. Potest; illa enim particula prima tertij articuli, *qui*, refert sic: *Qui Christus filius Dei conceptus est*. Quidquid enim convenit naturæ, personæ, ut dictum est, tribui potest.

Art. 1. n. 1. & 4. Quid significat hoc nomen *Conceptio*? Resp. Idem, quod carnis formatio.

Art. 3. 4. Vbi formata est caro, quam Filius Dei assumpsit? Resp. In vero Virgine.

Ibid. Ex quam re Christi corpus formatum est? Resp. Ex purissimo Virginitatis sanguine.

Ibid. Estne commune omnium hominum corporibus, ut ex matris sanguine formetur? Resp. Est.

Quando formatum est Christi corpus? Resp. Statim ac Beata Virgo dixit: *Ecce ancilla Domini*, &c.

Ibid. Quanto temporis spatio formatum est? Resp. In instanti.

Huic corpori quando anima unita fuit? Resp. In eodem instanti, in quo fuit formatum.

Natura humana in illo instanti fuitne perfecta? Resp. Ita est.

In eodem instanti divinitas fuitne coniuncta, cum *Ibidem*. animæ, tum corpori Christi? Resp. Fuit.

Christus in illo instanti potuitne dici perfectus Deus, *Ibidem*. & perfectus homo? Resp. Fuit.

In illo instanti B. Virgo potuitne dici Mater Dei, & hominis? Resp. Potuit, quia in illo momento Deum, & humanam conceptit.

Animæ Christi in illo instanti divine fuit summa plenitudo gratiæ, & Spiritus sancti? Resp. Data est, ita ut de eius plenitudine nos accipiamus.

Cujus virtute Christi conceptio effecta est? Resp. Vir- *Art. 1. n. 1.* tute Spiritus sancti.

Solus Spiritus sanctus Christi conceptionem esse operatus? Resp. Non solus, sed tota Trinitas. Opera enim *Art. 1. n. 1.* Dei ad extra toti Trinitati communia sunt: licet enim solus Filius humanam naturam assumpsit, tamen Pater, Filius, & Spiritus sanctus, auctores illius fuerunt.

Cur ergo tribuitur Spiritui sancto? Resp. Quia Incar- *Art. 1. n. 5.* natio immensam Dei erga nos benignitatem, & amorem declarat; ideo Spiritui sancto, qui Amor est, & cui adscribitur bonitas, attribui debet.

Conceptio Christi fuitne naturalis, aut supernaturalis? *Art. 3.* Resp. Fuit utroque modo.

Quare naturalis? Resp. Quia de purissimo sanguine *Num. 4.* matris caro formata est.

Quomodo supernaturalis? Resp. Primò, corpus Christi *Ibidem*, in instanti formatum est, quod naturaliter, sine multo tempore non contingit: secundo, in eodem instanti anima fuit illi unita: tertio sine vitæ femine caro Christi formata est: quarto, divinitas corpori, & animæ unita fuit: quinto, operâ Spiritus sancti ista omnia effecta fuerunt.

De Christi navitate temporali. Num. 10.

Christus estne natus ex Matia Virgine? Resp. Ita do- *Art. 1. n. 7.* cetur in Symbolo, & Evangelio.

Hæc navitas fuitne naturalis? Resp. Non, sed super- *Art. 1. n. 3.* naturalis.

Qua ratione? Resp. Quia salva Matie Virginitate Chri- *Ibidem*. stus natus est.

Matia fuitne semper Virgo? Resp. Perpetuam & incor- *Ibid.*

raptam habuit virginitatem.

Ibidem. Quomodo hoc est? Resp. Spiritus sancti virtus ita illi affuit, ut illi fecunditatem dederit, & perpetuam virginitatem conservaverit.

Ibidem. Potestne hoc esse? Resp. sicut de sepulchro clauso Christus egressus est, & clausis januis ad Discipulos introiit, & sicut Solis radij per vitri substantiam ita penetrant, ut non frangant, nec laedant: ita Christus sine villo materae Virginitatis detrimento editus est.

Art. 3. n. 9. In hoc partu Maria potestne dici secunda Eva? Resp. Illa potest dici secunda Eva, & Christus secundus Adam.

Ibidem. Quomodo Christus est secundus Adam? Resp. Sicut in primo Adam omnes moriuntur, ita in secundo omnes resuscitantur, Ille corporaliter, iste spiritualiter omnium verè dicitur parens.

Ibidem. Quomodo Maria dicitur secunda Eva? Resp. Eva mortis, Maria vitæ auctrix fuit: per Evam nascimur filij ite, per Mariam accipimus Christum, per quem filij gratiæ regeneramur. Eva vitæ corporalis: Maria, spiritualis mater est. Eva cum dolore, Maria cum Virginitate, & cum summa lætitia peperit.

Art. 1. n. 10. Quæ figuræ Christi natiuitatem prænunderunt? Resp. Primò porta sanctuarij, quam Ezechiel clausam vidit: secundò, lapis de monte sine manibus abscissus, ut est apud Danielem, qui factus est magnus mons, & implevit universam terram: tertio, virga Aaron, quæ unà inter virgas Principum Israël germinavit: quarto, Rubus quem Moyses vidit ardere, & non comburi.

Meditanda circa mysterium Incarnationis.
Num. 11.

Art. 2. & 3. Vid fideles debent facere circa mysterium Incarnationis considerandum, atque colendum? Resp. Quædam intellectu, quædam voluntate facere debent.

Artic. 1. Quid intellectu? Resp. considerare primò, infinitam peccati vim: secundò, inexplicabilia bona, tum animæ, tum corporis, quæ homo propter peccatum amisit: tertio, quantitas, & qualitas mala veriusque propter illud incurrit: demùm immensam hominis miseriæ: quarto, admirari infinitam remediij virtutem, & dignitatem: quindò, contemplari dicit

Num. 2. 3.
Cap. 11.
Artic. 3.
Num. 1. 6.
Cap. 11.

remediij qualitatem; nempe, quid fit Incarnatio, Conceptio, Natiuitas filij Dei: sexto, infinita commoda & utilitates, quæ ad nos tali remedio proveniunt; septimò, obsolescere tantùm Filij Dei exinanitionem, & humilitatem, & alia.

Quid voluntate? Resp. Primò, laudare, & magnificare *Ibidem.* hæc Dei opera mirabilia: secundò, de tantis beneficiis gratias agere: tertio, tradere nos totos Deo, sicut Deus se totum tradidit nobis: quarto, imitari Christum humiliando nos, qui seipsum adeo humiliavit: quindò obedire Deo, magna pati & facere pro illo, & Christus humiliando nos, qui seipsum adeo humiliavit: quindò obedire Deo, magna pati & facere pro illo, & Christus humiliando nos, qui seipsum adeo humiliavit: quindò obedire Deo, magis pro nobis fecit: sexto, toto corde diligere Deum, qui adeo dilexit nos, ut filium suum unigenitum daret pro nobis: septimò, nonquam offendere Deum, quia tam benignum, & beneficium Deum offendere, summa, & execrabilis impietas est.

Explicatio IV. Articuli. Num. 1.

Quid explicatur in quarto articulo? Resp. Opus Redemptionis.

Quoniam opere potissimum Christus redemit nos; in Passione & sanguinis effusione.

Quæ differentia est inter mysterium Incarnationis, & Redemptionis? Respondet: Redemptio est veluti finis Incarnationis; Christus enim factus est homo, ut redimeret nos.

De triplici officio Christi. Num. 2.

Quotplex est officium, vel munus Christi? Resp. Triplex: primum est munus Redemptoris, & hoc dum in terris fuit, præcipuè in passione peregit: secundum est advocati, & hoc in caelo modo pro nobis exercet: tertium Iudicis, & hoc in fine mundi adimplebit. Primum explicatur in quarto, & quinto articulo. Secundum in sexto. Tertium in septimo. Primum ponit fundamenta Redemptionis, & inchoat illam. Secundum augt, & perficit in hac vita. Tertium consummat illam in futura.

De opere Redemptionis. Num. 3.

Quid est redimere? Resp. Est à servitute, & captivitate, & miseria liberare.

Homo eratne captivus? Resp. Erat, tum peccati, tum mortis, tum diaboli.

Art. 5. n. 1.
Art. 4. n. 10.
Cap. 1.

Art. 7.
Num. 9.

C. T. 6. 1.
cap. 1.

Ibidem. Christus redemere nos ab omni captivitate? Resp. Ab omni.

Seff. 6. c. 1. Quanam ratione potissimum redemit nos à tyrannide & captivitate, & miseria peccati? Respondeo. Passione, & morte.

Art. 5. n. 12. & 13. ros. Quanam à tyrannide diaboli? Resp. Descensu ad inferos.

Quanam à morte? Resp. Resurrectione.

Divisio tractationis de Passione. Num. 4.

Quæ explicat Catech. circa articulum quartum? Resp.

Tria.

Primo, verba articuli declarat.

Secundo, causas passionis explicat.

Tertio, quid de illa docendum, & meditandum sit, proponit.

Explicatio verborum articuli. Num. 5.

Quot verba sunt in articulo quarto? Resp. Quinque, unum explicat circumstantiam iudicis, & temporis, nempe illud, *sub Pontio Pilato*: reliqua declarant, quid in Passione Christi factum sit.

Art. 4. n. 3. Cur exprimitur sub quo Præside passus sit? Resp. Primo, quia actio, vel passio summè insignis sine circumstantia temporis exprimenda non erat: secundo, ut explicetur quod genus ab crucifixum, sicut ipse dixit, traditus est.

Art. 4. n. 1. Quanam verba exprimitur passionem? Resp. *Ista, passus, crucifixus, mortuus, sepultus.*

Ibidem. Quid exprimit illud verbum, *passus*? Resp. Omnes Christi irrationes & passiones.

Art. 4. n. 4. Quid *crucifixus*? Resp. Genus supplicii specificat.

Art. 4. n. 6. Quid *mortuus*? Resp. Mortem secutam esse ostendit.

Ibid. n. 2. Quid *sepultus*? Resp. Confirmat mortem per sepulchrum.

De Christi crucifixione. Num. 6.

Art. 4. Num. 4. Ut Christus voluit crucifigi? Resp. Ait Catech. divino consilio factum est. Primo, *ut unde mors oriebatur inde vita resurgeret. & qui in ligno vinceret, in ligno quoque vinceretur.* Secundo, quia hoc genus mortis erat summe ignominie; & ideo ad majorem humiliationem, & peccati destructionem accommodatum.

De

De morte & sepultura Christi. Num. 7.

Quid est mors? Respond. Est separatio animæ à corpore.

Quare Christus dicitur mortuus? Resp. Quia ejus anima à corpore separata est.

Divinitas fuitne separata ab anima? Resp. Non.

Fuitne separata à corpore? Resp. Non.

Christus, ut Deus, an ut homo mortuus est? Resp. Ut homo, non, non ut Deus.

Quomodo ergo verè dicitur quod Deus passus, mortuus, & sepultus est? Resp. si de natura letmo sit, sola humana passa est; sed quia, ut dictum fuit, proprietates utriusque naturæ personæ Verbi conveniunt, hæc autem persona verus Deus est; efficit ut respectu personæ, cui attribuantur omnia quæ in natura humana facta sunt, verè dicatur, *Deus est passus, mortuus, & sepultus*: sicut eodem cum moritur corpus, non dicitur quod anima mortua sit: & tamen homo verè mortuus perhibetur, ita & de persona Christi dicendum est.

Propter quid Christus mortuus est? Resp. ut viaceret mortem, & nobis vitam daret.

Cur fit mentio de sepultura? Resp. ut magis confirmetur, quod mortuus sit.

Corpus Christi in sepulchro passumne est corruptionem? Resp. Propheta ait, nullam.

De materia Passionis Christi, id est de eo, in quo Passio effecta est. Num. 8.

Quid est materia Passionis Christi? Resp. Illud, in quo passio recepta est.

In quo fuit recepta? Resp. ait Cat. tum in anima, tum in corpore.

Vnde habetur quod anima passa sit? Resp. Quia Christus dixit, *Tristis est anima mea usque ad mortem.*

Quanam pars anime passa est, superior, an inferior? Resp. Catechismus ait, inferior.

Quomodo natura humana personæ divinitæ unita potuit pati? Resp. Per talem unionem proprietates humanæ naturæ sublatæ non sunt.

Y

Artic. 4.
Num. 11.

De efficentia Passionis Christi. Num. 9.

Quinam fuerunt auctores, & effectores passionis Christi? Resp. Primò, Deus Pater pro nobis tradidit illum: secundò ipsemet Christus pro nobis animam suam posuit, & tale genus mortis elegit, & oblatum est, quia voluit. 3. Gentiles illius mortis auctores fuerunt. 4. Iudei magis. 5. Iudas eum prodidit. 6. Petrus eum negavit. 7. ceteri omnes deseruerunt, atque ita totus mundus in mortem Christi conspirasse videtur.

Artic. 4.
Num. 2.
Ibidem.

Quid impulit Christum, ut supplicium Crucis subiret? Resp. peccata hominum.

Qui fuerunt auctores, & ministri mortis Christi? Resp. Illimet peccatores, pro quorum salute Christus patiebatur.

De forma, seu modo Passionis Christi.

Num. 10.

Artic. 4.
Num. 1.
Ibidem.

Quor possunt considerari circa formam, & modum, quo Christus passus est? Resp. Multa. Primò, acerbitas Passionis: 1. indignitas respectu ejus qui patiebatur: 2. indignitas respectu illorum qui ministri illius fuerunt: 3. immensa charitas, qua Christus passus est: 4. infinitas valor dictæ passionis: 6. quod hæc passio omnium virtutum perfectissimum est exemplum.

De acerbitate Passionis Christi. Num. 11.

Artic. 4.
Num. 13.

Quomodo potest considerari quanta fuerit acerbitas Passionis Christi? Resp. Examinando extensionem, & intentionem dolorum, & passionum illius.

Num. 2.
& 23.
Artic. 4.

Quomodo extensio? Resp. Primò cum corpus, tum anima passa sunt. In corpore quælibet pars passa est: pedes, & manus clavis crucis affixe; caput spinis compunctum, & arundine percussum; facies spinis scedata, & alapis caelatorum corpus flagellis verberatum est: Secundò anima, & quoad omnes sensus passa est, visus vidit horribilia, auditus audiuit ignominias, gustus expertus est fellis amaritudinem, tactus ubique percussus est: Tertio passio fuit duraturna, & mors crucis prolixior passionis Christi extendebat. Quarto, hæc passio ad multa loca, ad varios iudices, Reges, & ministros extensa est.

Artic. 4.

Quid potest considerari: circa intentionem? Resp. potest probari quod fuerit maxima: primò ex effectu, quia si sola cogitatio, & passionis representatio adeo Christum affli-

xit, ut factus sit in illo sudor, velut guttæ sanguinis decurrentis in terram, quid fiet in reali passione? Secundò corpus Christi fuit perfectius, & temperantius quàm aliorum hominum corpora, ideo acriterem quoque sentiendi vim habuit: Tertio anima Christi fuit omnium nobilissima, & innocentissima, item & passivum corpus illius; ideo ignominias, & irrationes cum maiori afflictione patiebatur. Quarto ceteris sanctis in tormentis sepiissime Deus solamen, & lætitiâ immittit: at Christus Calicem amaritudinis passionis nulla suavitate permixta temperavit.

De circumstantiis, quæ passionis acerbitatem augebant: Num. 12.

Quæ circumstantiæ augebant passionis acerbitatem? Resp. Primò persona, quæ patiebatur, Creator Dominus, Rex gloriæ, Filius Dei, Propheta, Sacerdos, Rex: Secundò, pro quibus patiebatur, pro servis, inimicis, peccatoribus: Tertio, à quibus patiebatur, nempe ab omni genere, & ordine hominum, demùm ab illis pro quorum salute patiebatur: Quarto, cum modis, & circumstantiis loci, temporis, sociorum, & similibus, summam ignominiam præ se ferentibus: & quæ ista poterit explicare?

Quomodo passio Christi omnium virtutum magistra sit. Num. 13.

Passio Christi estne magistra omnium virtutum? Resp. Passio est, nam patientiam, & humilitatem, & charitatem eximiam, & mansuetudinem, & obedientiam, & summam animi constantiam, pauperatatem etiam, & alia ita in summo gradu opere ipso declaravit, ut talis passio summa Christi prædicationis ad vivum relata dicenda videatur.

De valore passionis Christi. Num. 14.

Passio Christi quanti valoris fuit? Resp. Infinitæ.

Cur tantæ? Resp. Primò, quia persona Christi erat infinita, tota autem passio dictæ personæ tribuenda est; ideo ab illa recipit infinitatem: secundò, in Christo quadam ratione erat gratia infinita, per quem passio ipsa in infinitum grata Deo reddebatur; ideo valoris erat infiniti: tantus est enim valor rei, quanti res æstimatur, & gratia est: Passio autem Christi in infinitum Deo gratissima fuit.

Ar. 4. n. 11. Passio Christi estne sufficiens ad integrè, & perfectè, & cum summo rigore iustitiæ satisfaciendum pro peccatis totius mundi? Resp. omnino.

Ibidem. Estne sufficiens meriti pro omnibus hominibus vitam æternam? Resp. Ita est.

Ibidem. Quomodo potest simul satisfacere, & mereri? Resp. pretium, quod Christus in cruce pro nobis obtulit debitis nostris, non solum par, & æquale fuit, verum etiam ea longè superavit; idèd proinde debitum solvit, convenit illi satisfactio: proinde plus dedit, meritum illi conveniens est.

De fine passionis Christi. Num. 15.

Ar. 4. n. 31. Quid est finis passionis Christi? Resp. est producere illos effectus, ad quos passio est ordinata.

Ibidem. Ad quos effectus est ordinata? Resp. aliqui sunt respectu Dei, alij respectu hominum, & alij respectu diaboli, mortis, atque peccati.

Ar. 4. n. 11. 12. 14. 15. Quos effectus facit respectu Dei? Resp. Primò dat summam laudem, & gloriam illi. Secundò, satisfacit pro peccatis, & offensis illi illatis. Tertio reddit gratias pro collatis beneficiis. Quartò nova impetrat ab illo beneficia.

Quid facit contra peccatum, mortem, & diabolum? Resp. destruit illa, & tyrannidem illorum.

De fructu passionis Christi erga homines. Num. 16.

Ar. 4. n. 4. Vix commoda ex passione Christi hominibus proveniunt? Resp. Primò liberat nos à peccatis. Secundò eripit à hæmonis servitute, atque tyrannide. Tertio penam peccatis nostris debitam persolvit. Quartò Deo Patri nos reconciliavit, illique pro peccatis nostris satisfecit, & illum placatum nobis reddidit. Quartò meruit nobis vitam æternam, & paradisi janua per illam nobis aperta sunt.

De applicatione passionis Christi, & eius necessitate. Num. 17.

Sess. 6. c. 3. Christusne pro omnibus hominibus mortuus est? Resp. pro omnibus.

Omnemne homines per Christi mortem salvi fiunt? Resp. non; infideles enim, hæretici, & mali Christiani, per illam salutem non consequuntur.

Ibidem. Cur hoc? Resp. quia beneficium passionis Christi dictis non communicatur.

Cur non communicatur? Resp. quia meritum passionis *Ibidem.* illis non applicatur.

Hæc applicatio estne omnino necessaria? Resp. omnino. *Ibidem.* no, de illa enim ita ait Concilium: Verum est ille pro omnibus mortuus est, non tamen omnes beneficium mortis eius accipiunt, sed ij dumtaxat, quibus meritum passionis eius communicatur.

Cur Deus vult hanc applicationem esse necessariam? *Ap. 11. 12.* Resp. quia rei natura ita requirit: Medicina enim non debet proficere infirmo, cui non applicatur.

Deus estne paratus illam omnibus applicare? Resp. non *Sess. 6. c. 5.* solum paratus, sed rogat.

Cur tot hominibus non applicatur? Resp. ex culpa ipsorum *Ibidem.* sum fit.

In quot est hæc culpa? Resp. quia nolunt facere quod debent, ut illis applicetur.

De modo obtinendi applicationem passionis. Num. 18.

Quid debet fieri, ut dicta obtineatur applicatio? *Sess. 6. c. 5.* Resp. Duo, unum est accedere ad Sacramenta: aliud *& 6.* est præparare seipsum, tum ad sacramenta, tum ad dictam applicationem suscipiendam.

Quare oportet accedere ad sacramenta? Resp. quia sunt *ib. & 14.* media, per quæ passio Christi hominibus applicatur.

In quo consistit præparatio, quæ dicta est? Resp. in fide, spe, charitate, & penitentia.

Quæ ratio? Resp. Primò oportet credere, quod passio *Ar. 4. n. 14.* Christi habeat vim, si sit applicata, faciendi quod dictum *Sess. 6. c. 6.* est; & credere quod applicetur per sacramenta: Secundò sperare quod talem applicationem obtinebit, si eam Dei auxilio præparatus accedit: Tertio velle diligere Deum, & odio habere peccatum.

Hæc præparatio estne necessaria? Resp. In adultis omnino necessaria est. *Sess. 6. c. 5.*

De exercitatione circa passionem Christi. Num. 19.

Quid debent facere Parochi, confessores, & concionatores circa passionem Christi? Resp. debent summa diligentia conari, ut inducant fideles ad se exercendum circa passionem Christi ut, modò dicitur.

Fideles quid facere debent? Resp. aliquid debent præ-

stare: primò in intellectu: secundò in voluntate: tertio in corpore, ac sensu.

Art. 4. n. 1. Quid in intellectu? Resp. primò, inveniunt in finem vim peccati, & inexplicabiles miseras ex illo emanantes: secundò, ceterò sibi persuadere, quod meritum passionis Christi est unicuique remedium peccati, & miseriarum illius: tertio, contemplari qualitatem, acerbicatem, & circumstantias passionis, & præcipue quis est ille, qui patitur: quarto, consistere necessitatem, & modum applicationis: quinto, necessitatem præparationis ad illam: sexto, in his omnibus infinitam Dei misericordiam, & bonitatem admirari.

Art. 4. n. 1.
12. 11. 11.
11. 14. 15.
16. Quid debet facere voluntas? Resp. primò, debet summo odio prosequi peccatum: secundò, summo amore diligere Christum, à quo tantum, & tale remedium nobis collatum est: tertio, procurare applicationem dicti remedii: ideo ad Sacramentum cum præparatione accedere: quarto, quotidie frequentius in corde memoriam passionis retinere: quinto, meditando passionem, omnes virtutes in illa addiscere: sexto, in tentationibus recurrere ad illam, ut illius virtute victor evadere possit.

Art. 5. n. 1. Quid debet facere sensus? Resp. aliquid quotidie pari in memoriam passionis Christi, veluti in sumendo cibo, potu, vestitu, labore, & similibus.

Explicatio Articuli quinti.

De descensu Christi ad inferos. Num. 1.

Ibidem. Quid per inferos significatur? Resp. Non sepulchrum, ut quidam impie opinati sunt, sed loca, & receptacula animarum, quæ infra terram abditæ sunt.

Ibid. n. 3. Quæ, & quot sunt dicta loca? Resp. Primò datur inferus, & tertiarius, & obscurissimus carcer, qui infernus, & abyssus, & gehenna appellatur, ubi demones, & damna igne cruciati sunt: Secundò, purgatorium, in quo peccatorum animæ piorum ad definitum tempus expiantur, & de hoc Scriptura, Apostolica Traditio, & Concilia silent facunt. Tertio, Sinus Abrahamæ, ubi ante Christi Adventum animæ sanctorum excipiebantur, ibique sine ulla doloris sensu quæta habitatione propter spem future redemptionis fruebantur. Aliqui Doctores addunt quartum, id est, locum ubi pueri sine baptismo ante usum rationis

decedentes excipiuntur: sed de hoc Catechismus nihil proponit.

Ad quem locum Christus descendit? Resp. Ad sinum *Et. rom. 2.*
Abrahæ. cont. 3. lib.

Quid descendit, anima, an corpus, an divinitas? Resp. non descendit corpus, quia mansit in sepulchro: non descendit proprie loquendo divinitas, quia hæc ubique est: *N. 3. art. 5.*
n. 4. & n. 1. Anima autem Christi est illa, quæ descendit.

Hæc anima descenditne tantum virtute, seu potentia, *Ibidem.* an potius verè, & realiter? Resp. Realis præsentia descendit.

Potest dici, quod Christus ad inferos descendit? Resp. *Art. 5. n. 1.* potest, quia quidquid animæ, vel corpori Christi tribuitur, illud personæ ipsius tribuendum est.

Dum corpus Christi fuit in sepulchro, & anima in sinu *Ibidem* Abrahamæ, potest dici, quod eadem Christi persona apud inferos fuerit, & in sepulchro jaceret? Resp. potest, quia persona Christi nunquam ab anima, vel corpore etiam in triduo mortis separata est.

Divinitas fuit separata ab anima, vel corpore in triduo *Ibid.* mortis? Resp. non.

Minutim de sanctitate, vel potestate Christi quod ad *Art. 5. n. 5.* inferos descendit? Resp. non minutim, sed auxit: Christus enim non ut captivus, sed ut victor, ac inter mortuos liber, alioque liberatus descendit.

Quando anima Christi descendit? Resp. postquam à *N. 5. art. 1.* corpore egressa est.

Quandiu ibi mansit? Resp. Deum corpus eiusdem in *N. 5. art. 6.* sepulchro fuit.

Propter quid Christus ad inferos descendit? Resp. primò ut ereptis demorum spoliis animas SS. Patrum è sinu Abrahamæ liberaret, ut secum in cælum produceret: secundò ut suam etiam apud inferos ostenderet potestatem.

Quid apud inferos fecit Christus? Resp. præter dicta *Art. 5. n. 5.* sic ait Catechismus: statim illius aspectus clarissimam lucem captivis attulit, eorumque animas immensa læticia, gaudique implevit: quibus etiam optatissimam beatitudinem, quæ in Dei visione consistit, imperitus fuit: quo facto id comprobatur est, quod latroni promiserat illis verbis: *Hodie mecum eris in Paradiso.*

Ibidem. Portæ Paradisi fueruntne apertæ alicui antequam Christus moreretur, ac resurgeret? Resp. Non, sed omnes vel in sinu Abrahæ, vel in purgatorio detinebantur.

De Resurrectione Christi. Num. 2.

Art. 5. n. 7. Quid est resurrectio? Resp. est reditus animæ ad corpus, à quo illa fuerat separata.

Ibidem.
& art. 11. num. 2. Resurrectio dicitur de anima, an de Corpore Christi? Resp. de corpore, quia hoc solum fuit mortuum, & ideo per animæ unionem, ad vitam revocatum.

Art. 5. n. 6. Potest dici quod Christus resurrexit? Resp. potest: quia quod tribuitur corpori Christi, & ipsi Christo tribuere opus est.

Ibidem. Quomodo Christus resurrexit? Resp. per hoc quod iterum anima corpori unita est.

Art. 5. n. 3. Qua virtute resurrexit? Resp. non aliena, ut alij, sed propria virtute, quod in Christo proprium est.

Ibidem. Quomodo Christus potuit seipsum ad vitam revocare? Respond. divina vis tum corpori in sepulchro, tum animæ apud inferos existentem conjuncta fuit, per quam & anima potuit ad corpus redire, & corpus animæ conjungi.

Ibidem. Nonne aliquando Scripturæ dicunt, Christum à Patre suscitatum fuisse? Resp. Catech. ait: Christus ut homo à Patre dicitur suscitatus, ut verò Deus est, seipsum suscitavit.

Art. 5. n. 10. Quando Christus resurrexit? Resp. tertia die postquam mortuus est.

Ibid. n. 2. Isti tres dies fueruntne integri, & completi? Resp. secundus fuit completus, alij non.

Ibidem. In quo die resurrexit? Resp. in Dominico, sed summo mane.

Ibidem. Quomodo fuit tertia die, si ante ortum solis die Dominico resurrexit? Resp. Diei computatio incipit à media nocte ad mediam noctem; cum ergo mortuus sit die Veneris hora nona, per reliquam illius diei mortuus mansit, similiter per totum diem Sabbati; post mediam verò noctem Dominicæ dies incipiebat; ideo in tertia die facta est resurrectio.

Ibidem. Cur tertia die resurrexit? Resp. ait Catech. Ut Christus suam divinitatem declararet, Resurrectionem ad finem sæculi differre noluit: ut verò homo crederetur, non sta-

tum post mortem, sed tertia die revixit: quod temporis spatium ad veram mortem comprobendam, satis esse videbatur.

Ob quas causas Christus resurrexit? Resp. Primò, quia iustum erat, ut Christus resurrectione exaltaretur, qui morte, & passione fuerat humiliatus. Secundò, ut fides nostra confirmaretur, quod resurrectione potissimum fit. Tertio, ut fides nobis resurgendi traderetur. Quarto, ut saluus, & Redemptionis nostræ mysterium absolvetur; Christus enim sua morte nos à peccatis liberavit: resurgens verò præcipua nobis bona restituit, quæ peccando amiseramus.

Quæ utilitates ex Christi resurrectione ad nos proveniunt? Resp. Primò, intellectus noster illuminatur, ut Christi divinitatem cognoscat, & credat. Secundò, Christi resurrectio nostræ resurrectionis causa fuit. Tertio, per illam doceamur, quæ ratione spirituali peccatis moriendo, cum Christo ad novam vitam resurgere debeamus.

Quartò, docet nos, ut postquam mortui sumus peccatis, in vitæ innocentia perseveremus, quia *Christus resurgens, jam non moritur, & mors illi ultra non dominabitur.* Quintò, non solum docet perseverantiam, sed vim præbet perseverandi.

Quæ signa sunt spiritualis resurrectionis? Resp. unum, sapere celestia; aliud, despiciere terrena.

Explicatio Articuli sexti. De Ascensione Christi.

Num. 1.

Christus antequam ascendit in caelum, complevit opus, & mysterium nostræ Redemptionis? Respond. complevit, quia in passione pro nobis plene satisfecit.

Completa fuitne exequutio dictæ redemptionis? Resp. non, sed multa tum à Christo, tum à nobis supererant faciendi, ut hominis redemptio perficeretur.

Quid faciendum erat Christo? Resp. officium tum iudicis, tum advocati: idè ascendit in caelum, ut advocati munus pro nobis adimpleret.

Qua virtute Christus ascendit? Resp. non aliena, ut Hellas, & alij, sed propria virtute ascendit.

Hæc virtus fuitne Christi, ut Deus est, an ut homo? Resp. fuit etiam ut homo.

nam humanam, ut habent alij homines? Resp. Vt dicatur homo, sufficit habere naturam hominis.

De duplici natura in Christo, divina, & humana.

Num. 4.

Ar. 3. n. 4. Ibidem. Christus habetne naturam, & personam? Resp. Vtrum, quae habet, ut dictum est.

Sicut habet vnam personam, habetne vnam naturam? Resp. Estet hetericum in Christo vnam tantum naturam asserere.

Sym. Arb. Cat. ar. 1. Num. 9. Quor habet naturas? Resp. Duas, divinam, & humanam.

Quomodo Christus est vnus, si habet duas naturas? Resp. Est vnus, quia vnam habet personam; nam sicut anima rationalis & caro vnus est homo: ita Deus, & homo vnus est Christus.

Sym. Arb. Ar. 1. n. 1. 2. Ibidem. Quomodo natura divina in Christo est? Resp. Essentia, seu natura divina in tribus personis divinis, & tres personae divinae in essentia, & Deitate sunt: cum ergo persona Christi sit divina, in illo natura divina erit.

Quomodo in Christo natura humana est? Resp. Quia persona divina Christi illam assumpsit.

Quanam ratione assumpsit? Respond. Persona Filij Dei in Christo facta est persona illius naturae humanae, quae in eodem Christo est: *id est*, illud quod facit persona humana in natura hominis apud omnes homines, illud facit persona Filij in natura hominis, quae ab illo assumpta est.

Ex Sym. Arb. ar. 3. n. 2. & ar. 2. n. 9. Quomodo Filius assumpsit naturam humanam? Resp. ad personam divinam, *id est*, fecit vt natura humana personam Filij divinam haberet.

De vniione naturarum in Christo.

Num. 5.

Art. 2. n. 1. 4. ar. 2. Num. 9. Persona Filij esse vna naturae humanae ab illo assumpta? Resp. Ita est, quia persona semper vna est illi naturae, cuius persona est.

In Christo natura humana, & divina suntne simul vnitae? Resp. Ita est.

Art. 3. n. 2. 4. n. 2. n. 9. & ar. 3. n. 2. & 3. Qua ratione? Resp. Haec unio duplici modo potest considerari; primò sic, quia simul sunt natura divina & humana in persona Christi, efficitur vt in eadem persona vnitae sunt; secundò sic, vt intelligatur, quòd in Christo natura

divina, naturae humanae quodammodo vnita sit. Exem- *Ex Symb.* plum sit in homine, anima & corpus duplicem habent *Athas.* unitionem, vna unio est in persona hominis, alia est inter animam & corpus, quia anima ipsi corpori modo quodam particulati communicata est.

Catechismus docetne naturam divinam, & humanam in Christo esse vnitas, quia vtraque in vnam conuenit personam? Resp. docet. *Ar. 2. n. 9. & ar. 3. Num. 2. Art. 3. n. 4.*

Explicatne plenitudinem spiritus Dei speciali ratione, in natura humana à Christo assumpta inesse, reperiri, communicari? Resp. Explicat, *id est* ait, Christo non est datus spiritus ad mensuram, sicut alij hominibus: sed data est illi plenitudo spiritus, ita vt nos de eius plenitudine acciperemus.

De proprietatibus naturarum in Christo. Num. 6.

Natura divina in Christo suscipere retinuit proprietates, & operationes? Resp. Retinuit. *Art. 3. n. 1. Ibidem.*

Idemne dicendum est de humana? Resp. Item.

Quae sunt proprietates naturae divinae? Resp. Quod sit aeterna, increata, infinita, immortalis, creatrix, gubernatrix, & alia multa. *Ar. 1. n. 11. Ibidem.*

Quenam sunt proprietates naturae humanae? Respond. Quod sit finita, creata, mortalis, &c.

Potestne dici, quod natura divina in Christo sit creata, vel finita? Resp. Non. *Ibidem. Art. 3. Num. 2. Ibidem.*

Potestne dici quod in illo natura humana sit infinita, & increata? Resp. Non.

Cur non? Resp. Quia vnio naturarum in Christo proprietates illarum non confundit.

De communicatione proprietatum in persona Christi.

Num. 7.

Omnès proprietates, & actiones naturae divinae conueniuntne personae Christi? Resp. conueniunt. *Art. 2. Num. 11. Ibidem.*

Omnès proprietates, & actiones naturae humanae à Christo assumptae, conueniuntne personae Christi? Resp. Ita est.

Omnia attributa naturae divinae & humanae possuntne attribui personae Christi? Resp. Possunt. *Ibidem.*

Christus potestne dici Deus homo, Creator, mortuus, & alia? Resp. Potest. *Ibidem.*

Quomodo est hoc? Resp. Quidquid conuenit naturae, *Arg. ibid.*

ibidem. Cur dicitur *Patris*, & *omnipotentis*? R. Ipond. Vt significetur causa tantæ gloriæ, tum quia est Filius, tum quia est illius Patris, qui infinitam potentiam, & maiestatem habet; cum enim sit Filius hæres uniuersorum, quanta est gloria Patris, tanta & Filij maiestas consecunda est.

Explicatio Articuli septimi. De iudicio Christi.
Num. 1.

Art. 7. n. 2. Christus exercet officium Iudicis? Rsp. non solum Redemptoris, & advocati, sed etiam iudicis officium habet.

Art. 7. Quid circa iudicium Christi debet considerari? Rsp. primò de iudice: secundo de iudicio: tertio de sententia iudicis: quarto, de utilitate, quæ ex dicto iudicio accipi potest.

ibidem. Quis est iudex vivorum, & mortuorum? Rsp. Christus.

Christus estne Iudex, vt Deus, an vt homo? Rsp. ait Catech. Sacræ literæ declarant, quod non solum vt Deus, sed etiam vt homo, à Deo Iudex est constitutus.

Art. 7. n. 5. Nonne potestas iudicandi omnibus personis sanctæ Trinitatis communis est? Rsp. Est, sed præcipue tribuitur Filio, ea ratione, qua ipsi quoque sapientia tributa est.

Art. 6. 7. Cur positissimum Christo, etiam vt homo est, officium datum est iudicandi? Rsp. Primò, decebat vt iudex hominum corporalis oculis posset videri, & eius sententia aurius percipi, & omnino quod iudicium illud sensibile esset. Secundo, iustissimum erat, vt Christus, qui vt homo iniquis hominum sententis condemnatus fuit, omnium deinde iudex ab omnibus conspiceretur.

Art. 7. n. 1. Quando Christus hoc iudicium exercet? Rsp. in secundo adventu, & in fine mundi.

ibidem. Quoruplex adventus Christi? Rsp. duplex, vnus est cum carne in assumptis & homo factus est, secundus cum ad iudicandos homines in fine mundi venturus est: primus misericordiae, secundus iustitiæ tribui debet.

Art. 6. n. 3. Quoruplex est iudicium Christi? Rsp. duplex, vnum privatum, & sic cum vniuersisque nostrum migrat: è vitæ beatæ enim ad tribunal Christi sistitur, vt de actibus eor-

dis, oris & operis rationem reddat; alterum publicum, quod in fine mundi, vno die, vno in loco, omnibus hominibus presentibus, & spectantibus, quid in æternum de singulis sit futurum, determinabit.

Art. 7. n. 4. Quibus de causis hoc iudicium universale futurum est? Rsp. Primò, quia exempla, opera, & doctrina multorum vel vitæ, vel dampnum efficiunt; ideo ante finem mundi præmium, vel pœna illis decerni non poterat, parentes enim filios, doctores liberos, magistri discipulos, & alij alios successivè sui imitatores relinquunt: vnde quædam ratio, vel boni, vel mali futuri causa sunt. Secundo per universale iudicium satisfier sanæ multorum piorum, quæ iniuste fuit offensa, & à multis auferetur gloria illis iniuste data; sine enim publico, & universali hominum conventu hoc fieri posse non videbatur. Tertio, quia iustum est, vt sicut corpora fuerunt consortia laborum, & virtutis ac vitij, ita essent præmij, ac pœnæ: conveniens fuit, vt animæ corpora reassumerent, & post hoc vtrisque præmia, & pœnæ decernerentur. Quarto, quia Deus nunc videtur aliqua permittere, quæ divinæ iustitiæ, & providentiæ vivunt, videntur convenire, veluti quod impij pacifice vivunt, & divitiis aliisque bonis abundant; iusti verò afflicti & pauperes sint æquum erat, vt eorum omnibus summa Dei iustitia atque providentia declararetur, quod in generali iudicio optime fit. Quinto, optima ratione à Deo factum est, vt hominibus finale iudicium cum præmiis, & pœnis modo proponeretur; sic enim pij recteantur, impij terrentur, iusti in virtute confirmantur, mali à peccato metu pœnæ deterrentur.

Art. 7. n. 7. Quænam signa generale iudicium præcedent? Rsp. ex Sacris literis habetur quod hæc tria.

Primò, prædicatio Evangelij per uniuersum orbem.

Secundo, discessio, id est, divisio inter gentes, & populos, seu discessio à fide.

Tertio, Antichristus: Hæc tria cum faciunt, prope esse generale iudicium indicabunt.

Art. 7. n. 8. Qualem, & quomodo Christus pro iustis sententiam feret? Rsp. sic. Christus lætis oculis pius à dextra stans intueus, ita de illis iudicium summa cum benignitate pronuntiabit: *Venite benedicti Patris mei, possidete Re-*

gnum, quod paratum est vobis à constitutione mundi.

Quid hoc iucundius?

Ar. 7. n. 4. Et quale iudicium in impios erit? Resp. ad hos qui à sinistra stabunt, Christus convertus suam iustitiam in eos effundet, his verbis: *Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.*

Ibidem. Hæc sententia quidam mali continet? Resp. Primum penam damni; Secundò, penam sensus.

Ibidem. Quid est poena damni? Resp. Est carentia omnis boni, & præcipuè divinæ visionis.

Ibidem. Quæ verba explicant penam damni? Resp. Illa, *Discedite à me*; & illa, *Maledicti*. Dum enim ait, *Discedite à me*, ostendit aversionem à Deo, separationem, & carentiam visionis illius; absentia enim non videmus. Cum verò dicat, *maledicti*, declarat quod Deus non solum erit illis non amicus, sed inimicus; non solum non faciet illis bona, sed faciet mala; non solum non diligit, sed odio habebit: Maledicere enim Dei est malum non solum dicere, sed facere.

Ar. 7. n. 10. Quid est poena sensus? Resp. est illa, quæ corporis percipitur sensu, ut in verberibus, & flagellis contingit: sed præcipuè ignis tormenta summi doloris sensum efficiere solent.

Quibus verbis explicatur poena sensus? Resp. Primò illo verbo, *in ignem*. Secundò illo, *æternum*. Tertio illo, *qui paratus est Diabolo, & Angelis eius.*

Primum declarat maximam poenam. Secundum maximam durationem. Tertium, terrores crudelissimos, & summè infensos.

Ar. 7. n. 11. Quæ vitia oritur ex consideratione iudicii? Resp. Primò cohibet homines à peccatis, & frenat pravas animi cupiditates. Secundò, iusti ad virtutem maximè incitantur, cum per illam vident tanta bona obtineri, & tanta mala vitari. Tertio, misericordè iuvat ad perferendas miseras, & injurias, & calumnias injustè illatas. Consoletur enim quod in tali iudicio omne occultum manifestum coram omnibus fiet. Et unicuique quod suum est, tribuetur.

Explicatio tertiæ partis Symboli.

DE quam re agitur in tertia parte Symboli? Resp. Cat. c. 1. Primum, de Spiritu sancto, qui est caput, & fons omnis sancti sancti h. actus, & regitur. Tertio, de quibusdam bonis, quæ per Spiritum sanctum Ecclesie collocata sunt.

Quid debet considerari de Spiritu sancto? Resp. Primò, de nomine ipsius. Secundò, de persona. Tertio, de processione illius à Patre, & à Filio. Quarto, de effectibus, qui ab ipso procedunt.

Explicatio Articuli Octavi.

De nomine Spiritus sancti. Num. 1.

Quibus convenit hæc vox, Spiritus? Resp. convenit Spirituè animabus iustorum, Angelis, & Deo.

Singulari personæ Trinitatis, nempe Patri, & Filio, & Spiritui sancto, possunt dici Spiritus, & sanctus? Resp.

possunt, quia Deus spiritus est. Item sanctus est.

In articulo octavo quomodo accipitur ista vox, Spiritus sanctus? Resp. pro tertia persona Sanctissimæ Trinitatis.

Hoc nomen convenit illi? Resp. omnino, quia spirituales vitam in nos infundit, & toti Ecclesie fons, & caput est sanctitatis.

Quare Spiritui sancto nomen proprium sicut Patri, & Filio attributum non est? Resp. quia processioni, qua Spiritus sanctus à Patre, & à Filio originem habet, proprium nomen assignatum non est.

Cui non est assignatum? Resp. quia illa actio, qua Pater, & Filius producant Spiritum sanctum, in humanis non reperitur; ideo à rebus creatis proprium nomen desumi non potest, sed communi vocabulo vii necesse est.

Cui Patri, & Filio proprium nomen est tributum? Resp. *Ibid.* quia Pater per generationem producit Filium, generatio autem in humanis reperitur, & generanti nomen Patris, genito nomen Filij ipsolum est.

De persona Spiritus sancti. Num. 2.

Spiritus sanctus estne Deus? Resp. omnino, æquè ac Pater, & Filius: & Cat. per scripturas evidenter quod ita sit probat, & est de fide.

In octavo articulo explicaturne quod Deus sit? Resp. *Ar. 9. n. 11.* placiat per illud verbum, *In*,

- Ar. 9. n. 2.* Qua ratione? Resp. credere In, excepto Deo, nulli rei vel personæ create potest convenire; ideo qui credit in Spiritum sanctum, faretur illum esse Deum: octavus autem articulus habet, *Credo in Spiritum sanctum.*
- Cap. 1. n. 4.* Spiritus sanctus estne vna ex divinis personis? Resp. est: nempe tertia: Pater enim est prima, Filius secunda, Spiritus sanctus tertia.
- Trif. ar. 7.* Cor tertia persona est? Resp. propter originem, quia enim à Patre originem habet Filius, & à Filio ac Patre Spiritus sanctus, propter hanc originem, vt supra dictum est, dicitur quod Pater est prima persona, Filius secunda, Spiritus sanctus tertia.
- Ar. 3. n. 4.* Propter hoc estne aliqua inæqualitas, ita vt Spiritus
- Ar. 1. n. 10.* sanctus sit minor, aut posterior Patre ac Filio? Resp. nulla est omnino.
- De processione Spiritus sancti. Num. 9.*
- Ar. 3. n. 3.* Quid significat hoc nomen, Processio? Resp. significat quod aliquid ab alio deductionem, vel emanationem, vel originem habeat.
- Ibidem.* Quor sunt in Deo emanationes, vel processionem? Resp. duæ, vna per intellectum, & dicitur generatio, & per hanc produciur Filius à Patre: alia per voluntatem, & hæc proprium nomen non habet, sed congruo nomine dicitur spiratio, vel processio, & per hanc Spiritus sanctus à Patre, & à Filio procedit.
- Ar. 3. n. 8.* Catechismus quid docet de hac processione? Resp. ait, in hac Deus seipsum totum vi amoris communicat, *id est*, in processione, quæ fit in Deo, per intellectum Deus communicat se totum per modum Verbi: in hac autem communicat se totum per modum Amoris, quia producit Spiritum sanctum qui Amor est.
- Ar. 3. n. 9.* Quodnam est principium, à quo ista processio emanat? Resp. Pater, & filius, qui considerantur tanquam vnum principium illius, non tanquam duo.
- Ar. 3. n. 1.* Per quam potentiam Pater, & Filius produciunt Spiritum sanctum? Resp. per voluntatem amore inflammata.
- Ibidem.* Qua ratione produciunt? Resp. per modum amoris, *id est*, eo modo, quo amor à voluntate productus est, non eo quo Verbum ab intellectu produci solet.

Quis

Quis produciur? Resp. Spiritus sanctus, qui est idem *Ar. 6. n. 10.* plenè & per charitatis amorem à Patre, & Filio procedens, genitorem, & genitum, æterno atque indissolubili vinculo inter se connectens.

De effectibus Spiritus sancti. Num. 4.

Spiritus sanctus produciunt aliquos effectus in nos? *Ar. 1. n. 7.* Resp. produciunt.

Dicuntur effectus Spiritus sancti? Resp. Dicuntur, & *Ibidem.* illi ut proprii tribuantur.

Dicit effectus à tota Trinitate produciunt? Resp. *Ibidem.* est, quia opera omnia, quæ Deus extra se facit, toti Trinitati communia sunt.

Cur ergo præcipuè Spiritui sancto appropriantur? Resp. *Ibidem.* quia Spiritus sanctus est amor divinus, & bonitas illi à Sacris literis appropriatur, & tanquam perennis fons bonitatis; ideo effectus qui divina voluntate veluti amore inflammata in nos proficiunt, rectè Spiritui sancto quadam ratione appropriari debent.

Omnia bona, & beneficia à Deo accepta, tanquam à Spiritu sancto data cognoscere debent? Resp. ita est, vnde Spiritus sanctus Donum appellatur. *Ar. 3. n. 7.*

Cur dicitur Donum? Resp. quia summus Dei in nos amor efficit, ut beneficia nobis collata benignè, & gratuito, & absque spe renumerationis tribuantur. *Ibidem.*

Quæ differentia est inter Spiritum sanctum, & effectus illius? Resp. illa quæ est inter creatorem, & creaturam. *Ibidem.*

Nunc aliquando effectus, vel dona Spiritus sancti dicuntur Spiritus sanctus, veluti dicitur Spiritus sapientia, &c. Resp. ait Catech. dicuntur, & tamen dona Spiritus sancti ab eodem Spiritu tanquam finitum ab infinito sunt distinguenda. *Ar. 9. n. 8.*

Qui sunt illi effectus? Resp. primus est vita spiritualis; ideo in Symbolo Niceæno dicitur spiritus vivificans: facit enim, vt anima in Deo conjuncta sit, ut quodam modo quod vivat, vita Dei dici possit. *Ar. 6. n. 8.*

Secundus est, quod omnia beneficia Dei, gratuito nobis data munera, dona Spiritus sancti vocari possunt. *Ar. 9.*

Tertius, septem dona Spiritus sancti, nempe charitas, sapientia, &c. maximum cumulum beneficiorum collectum habent.

Z

Quartus, gratia justificans effectus Spiritus sancti est, & hanc sequitur comitatus virtutum, per illam efficiuntur participes divinæ naturæ, ideo per eandem Filii Dei non solum nominantur, sed verè sumus.

Art. 2. n. 1. Quæ utilitas homini provenit ex hac cognitione? Resp. Primò, humiliatur homo considerando se esse fontem miseræ, & omnia bona, quæ habet, ab hoc Spiritu sancto obtinuisse. Secundo, erigitur spes, ut à tam benigno datore omnia bona speret, petat, & obtineat. Tertiò, provocatur ad summam in Deum amorem; tantum enim benefactorem diligere justissimum est.

Explicatio articuli Noni.

De sancta Ecclesia Catholica. Num. 1.

Quare post articulum de Spiritu sancto, ponitur articulus de Ecclesia? Resp. quia Ecclesia pendet à Spiritu sancto, à quo regitur, vivificatur, & sanctificatur.

Artic. 8. In quot partes dividitur articulus de Ecclesia? Resp. in duas, in prima agitur de Ecclesia, in secunda de communionem Sanctorum.

De necessitate cognoscendi Ecclesiam.
Num. 9.

Estne necessarium, ut omnes Ecclesiam cognoscant? Resp. ait *Cat.* cum Ecclesia ab omnibus patendum sit, necesse est ut à singulis cognoscatur.

Estne necessarium, ut explicetur fidelibus quamnam sit vera Ecclesia? Resp. Est, quia hæretici multa mendacia de Ecclesia disseminarunt, & ideo vera doctrina de illa tradenda est.

Artic. 9. Qui paratus est credere Ecclesie, potestne esse hæreticus? Resp. Non potest.

De significatione hujus nominis Ecclesia.
Num. 3.

Ibid. n. 1. Ecclesia estne nomen Latinum? Resp. Non, sed Græcum est.

Quid significat? Resp. Evocationem, & à scriptoribus accipitur pro consilio, & concione, seu pro multitudine, quæ simul unita sit.

Ibidem. Ecclesia accipiturne pro bona tantum, an etiam pro mala hominum multitudine? Resp. Aliquando Scriptura

accipit hanc vocem *Ecclesia*, pro mala hominum veluti infidelium multitudine, sed ordinariè, pro populo, & congregatione fidelium, & Christianorum accipi solet.

Ante Christi adventum fidelis populus quomodo vocabatur? Resp. Synagoga.

Cur hoc? Resp. Quia Synagoga, significat multitudinem *Ibidem*, vitam. Hæc autem etiam animalibus convenit; ideo ille populus significabatur tanquam pecudum more congregatus.

Cur Christianus populus dicitur *Ecclesia*? Resp. Vt *Ibidem*, ostendatur, quod à Deo ad coelestia, & divina vocatus sit.

Ecclesia vox accipitur semper in Scripturis pro universa fidelium multitudine? Resp. Non; sed aliquando ac. *Num. 10.* accipitur pro sola parte fidelium, veluti vnius civitatis: unde Apostolus vocat *Ecclesiam* Corinthi congregationem fidelium, quæ ibi erat.

Quando *Ecclesia* accipitur pro universa fidelium multitudine? Resp. præcipuè cum apponitur hæc vox, *Catholica*. *Num. 16.* veluti, *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam.*

Quid significat hæc vox *Catholicam*? Resp. Idem quod *Ibidem*, universalem.

De variis nominibus Ecclesie Catholice. Num. 4.

Ecclēsia habetne plura nomina? Resp. habet: primò enim dicitur domus, & ædificium Dei: secundò, columna, & firmamentum veritatis; tertio, grex omnium Christi: quartò, sponsa Christi: quinto, corpus Christi mysticum.

De partibus Ecclesie. Num. 5.

In quot partes Ecclesia divisa est? Resp. In duas, *Vna* dicitur Triumphans, & est Beatorum qui de Mundo, Carne, & Diabolo triumpharunt. Alia dicitur Militans, & est hominum viatorum, qui cum Mundo, Carne, & Diabolo bellum habent.

Illi qui sunt in Purgatorio in quam parte Ecclesie sunt? Resp. Doctores, fideles in Purgatorio penas luentes appellantur Ecclesiam satisficientem, & sunt medij inter Ecclesiam Militantem, à qua recedunt, & Triumphantem, ad quam accedunt.

Ecclesia Triumphans, & Militans fontae duæ, an una Ecclesia? Resp. Vnã tantum; ex utraque enim tanquam ex duabus partibus una Ecclesia fit. Triumphans enim præcessit, Militans sequitur, vt cum illa coniungatur.

Quid sit Ecclesia militans. Num. 6.

Num. 11. **I**lla pars Ecclesiæ, quæ dicitur Militans, quomodo definitur? Resp. sic. Est populus fidelis per vniuersum quidem orbem terrarum dispersus, sed tamen sub eodem capite invisibili Christo, & visibili Romano Pontifice coadunatus.

De membris Ecclesiæ. Num. 7.

Num. 7. **Q**uamnam dicuntur esse membra Ecclesiæ? Resp. Fideles. **Num. 8.** Boni, & mali homines, modo sint fideles, suntque membra Ecclesiæ? Resp. sunt, sed diuersa ratione.

Idem. Quamnam est hæc diuersitas? Resp. Boni, id est, qui in gratia Dei sunt, membra viva esse dicuntur: mali in peccato mortali constituti membra mortua appellantur.

Num. 9. Quinam ab Ecclesia excluduntur? Resp. primò infideles, qui nunquam fidem Christi susceperunt: secundò, hæretici, & schismatici, qui à suscepta fide defecerunt: tertio, excommunicati, qui à comunione Ecclesiæ exclusi sunt.

Idem. Ministri Ecclesiæ in peccato constituti suam retinent potestatem? Resp. Retinent, quia verè membra Ecclesiæ sunt.

De Capite Ecclesiæ. Num. 8.

Art. 9. **E**cclésiã habet caput? Respond. Habet, tum invisibile, quod est Christus: tum visibile, quod est Romanus Pontifex.

Num. 10. **Num. 11.** **12. & 13.** Cur caput visibile à Christo Ecclesiæ traditum est? Respondet, ob triplicem rationem: prima est, quia membris visibilibus, id est, fidelibus, & corpori visibili, quod est Ecclesiã, caput visibile conveniebat: secunda, quia tanta hominum multitudo tam longè, latèque diffusa absque unitate visibilis capitis vari non valebat: tertia, quia sicut Christus est Sacramentorum auctor, & invisibilis, ac intimitus præbitor, & tamen homines externos Sacramentorum ministros instituit, qui in persona sua illa conferant: ita ipse Ecclesiæ invisibile caput, & intimitus rector exi-

stens eidem hominem suæ potestatis Vicarium, & Ministrum præfecit.

Idem. Quid est esse caput Ecclesiæ? Resp. Est habere potestatem in illam, & esse rectorem illius; talia enim caput habet in membra sua.

Idem. Quis primus post Christum fuit caput Ecclesiæ? Resp. sanctus Petrus.

A quonam fuit institutus in caput illius? Resp. A Christo, cuius Vicarius fuit.

Idem. Quando? Resp. cum illi oves suas pascendas amplissimis verbis commendavit. **Joan. 21.**

Quare Romanus Pontifex est caput visibile Ecclesiæ? Resp. Quia est successor Petri.

Ar. 9. **Idem.** Quare est successor Petri? Resp. Quia sedet in cathedra Romana, in qua Petrus vixit ad mortem sedet; ille enim succedit Petro, qui succedit in cathedra, in qua Petrus, dum sederet, mortuus est. Ita etiam Scribæ, & Pharisæi super cathedram Moysi sederet à Christo dicti sunt.

Idem. Cur successor Petri est Vicarius Christi, & caput Ecclesiæ? Resp. Quia Christus Petrum reliquit Vicarium suum successoribus.

De proprietatibus Ecclesiæ. Num. 9.

Quamnam sunt proprietates Ecclesiæ? Resp. Istæ quatuor: prima quod sit vna: secunda, quod sit sancta: tertia, quod sit Catholica: quarta, quod sit Apostolica.

De unitate Ecclesiæ. Num. 10.

Idem. **De.** Quomodo Ecclesiã est vna? Resp. Primò est vna, quia habet vnum caput invisibile Christum, visibile Romanum Pontificem: secundò, vnus est Spiritus, qui regit, & sanctificat Ecclesiã, & sic habet ad illam sicut anima ad corpus, cui vnita est: tertio quia in Ecclesiã est eadem fides, Deus idem, idem Baptisma, eadem lex, & Sacramenta, & Sacrificium idem.

De sanctitate Ecclesiæ. Num. 11.

Ar. 9. v. 13. **Q**ua ratione Ecclesiã dicitur Sancta? Resp. Primò, quia Ecclesiã est Deo dedicata, & consecrata: quæ autem divino cultui sunt adscripta, vt vasa, vestes, & altaria, sancta sunt: nec desinit esse sancta, quia multos continet peccatores; quia sicut illi, qui artem aliquam pro-

sitentur, licet præcepta artis non seruent, tamen artificie retinent nomen: ita illi, qui fide, & Baptilimo Christo sunt conlocrati, licet in multis offendant, & quæ polliciti sunt, non præstent; tamen fideles, & sancti, quia Christi membra sunt, vocari possunt. Secundò, dicitur sancta respectu capitis sui, *id est*, Christi, qui fons est sanctitatis, & à quo spiritus in Ecclesiam effusus est cum donis suis, ideo quilibet fidelis ut est membrum Christi, sanctus vocari potest. Tertiò, dicitur sancta respectu eorum, quæ in Ecclesia reperuntur, ipsa enim est corpus Christi mysticum, ipsa sanguine Christi aspersa est, in ipsa est lex sancta, sanctum Sacrificium, sancta Sacramenta, demum quicunque sanctus est, extra hanc Ecclesiam esse non potest.

Quomodo Ecclesia sit Apostolica. Num. 12.

Num. 16.

Quam vinam fideles ad Ecclesiam pertinent, & membra illius sunt? Resp. Omnes, qui ab Adam in hanc usque diem fuerunt, quæque futuri sunt, quamdiu mundus extrahit, veram fidem proficentes, sive illi sint Barbari, aut Scythæ, sive liberi, sive servi.

Ibidem.

Qua ratione Ecclesia dicitur Catholica? Resp. Primò quia omnes continet fideles, ut dictum est: Secundò, quia omnes, qui salutem æternam consequi cupiunt, in hanc Ecclesiam, ut ingredientur necesse est: sicut enim tempore diluuij extra Arcam Noè nulla erat salus, ita extra Ecclesiam nemini salus esse potest.

Quomodo Ecclesia sit Apostolica. Num. 13.

Art. 9.

Num. 1.

Quomodo dicitur Apostolica? R. Primò, quia fundata est supra fundamenta Apostolorum, & Prophetarum: Secundò, quia doctrina, quam docet Ecclesia, non est recens, neque nunc primùm orta, sed ab Apostolis jam olim tradita, & per orbem terrarum disseminata usque nunc in Ecclesia est conservata. Tertiò, quia Spiritus sanctus primùm quidem Apostolis tributus est, deinde verò semper in Ecclesia manit, ideo verò Apostolica appellatur.

Quod Ecclesia errare non possit. Num. 14.

Ibidem.

Eccllesia potestne errare? R. Ecclesia, cum à Spiritu sancto gubernetur, in fidei, ac morum disciplina tradenda errare non potest: quod idem etiam de Romano Pontifice, ut Christi Vicario, est asserendum.

De obligatione fidelium erga Ecclesiam. Num. 15.

Quam obligationem habent fideles erga Ecclesiam, & s. 6. c. 10. Rom. Pontif. qui caput illius est? Resp. duplicem: unam credendi his, quæ ab illa determinata, vel approbata sunt.

Secundò, obediendi præceptis, quæ ab illa data sunt.

Fideles tenentur credere Ecclesiam esse? Resp. Omnino; est enim articulus fidei.

Quomodo est articulus fidei, cum fides sit eorum quæ non videntur, Ecclesia autem res sit omnibus patens, & manifesta? Resp. Ecclesia quidem, *id est*, fidelium congregatio, res visibilis est; sed mysteria, quæ in illa continentur, sola fide concipi possunt, ideo articulus fidei esse potest.

Quare in octavo articulo dicitur: *Credo in Spiritum sanctum*, in nono verò, non dicitur: *Credo in sanctam Ecclesiam*, sed *Credo sanctam Ecclesiam*? Resp. Quia *crede-re in*, soli Deo, & ultimo fini, non autem Ecclesie, vel creaturæ alii convenire potest.

Quæ mysteria sunt in Ecclesia, quæ credi debent? Resp. Primò, in ea sunt claves Regni caelorum, nempe potestas remittendi peccata, excommunicandi, corpus Christi consecrandi, & alia.

De figuris, & Prophetiis Ecclesie. Num. 16.

In veteti Testamento præcesserunt aliquæ figuræ de Ecclesia? Resp. præcesserunt potissimum duæ. Una est arca Noè, in qua salus; extra quam mors erat in diluuijo: ita qui sunt in Ecclesia baptizati, possunt saluari: extra illam nemini est salus. Altera fuit civitas Hierosolym, in qua sola erat Sacrificium, & Dei veri cultus, Ita etiam in sola Ecclesia est verum Sacrificium, & verus Dei cultus.

Prophetæ loquuntur de Ecclesia? Resp. ait Catech. teste D. Augustino, Prophetæ plantis, & apertius de Ecclesia, quam de Christo loquuntur: cum in eo multò plures errare, ac decipi posse, quàm in Incarnationis Sacramento providerent. Deus enim significabat per Prophetas non defuturos impios, qui ad simæ imitationem hæreticos Catholicos, & falsam Ecclesiam veram agnoscant.

De communione Sanctorum. Num. 17.

Art. 9. Quid significat hæc dictio, *Communio*? Resp. Societatem, & participationem quandam.

Num. 23. Ibidem. Quare post sanctam Ecclesiam ponitur Sanctorum communio? Resp. Primò, quia hæc communio ab unitate provenit Ecclesie. Secundò, quia per illam quodam modo explicatur quid sit Ecclesia. Tertiò, quia dicta societas est veluti finis Ecclesie. Fides enim, & membra Ecclesie omnia fiunt, vt in hanc societatem reciplantur, & in illa constantissimè ulque in finem perseverent.

Ibidem. Num. 24. Quomodo communio ab unitate Ecclesie procedit? Respondemus, ait Catechismus, Unitas Spiritus, à quo Ecclesia regitur, efficit, ut quidquid in ea collatum est, commune sit.

Ibidem. Quenam est materia hujus communionis? Resp. Bona quæ sunt in Ecclesia: sicut enim bona alicuius familie communia sunt, ita cum Ecclesia sit tanquam vna Christi familia, omnia illius bona communia erunt.

Art. 9. n. 24. Quæ sunt ista bona communia? Resp. Primò: Sacramenta, quibus veluti factis vinculis fideles connectuntur Christo ut capiti, & quorum fructus vniuersis fidelibus communis est. In Baptismo autem magna est communio, quia omnes fideles illud idem recipiunt: perfectissima autem communio est in Eucharistia, in qua fideles Christo maxime uniti sunt, & ideo ejus sumptio appellatur communio. Secundò, communes sunt omnes bonæ operationes, quæ piè sanctèque à quo cumque fidei suscipiuntur, iuxta illud: *Particeps ego sum omnium vimentium &c.* Ideo jejunia, orationes, & alia pia opera fidelium, ad hanc communionem pertinere dicenda sunt. Tertiò, gratiæ gratis datæ, veluti scientia, prophetia, donum linguarum, & miraculorum, ad bonum commune Ecclesie concessa sunt, Deum ait Cat. Nihil verè à Christiano homine possidet, quod sibi eam cæteris omnibus commune esse exhibendum non sit.

Art. 9. n. 25. Potest hæc communio explicari similitudine? Respondet, Potest. Corpus enim humanum hanc in membris indicat communicationem, in hoc enim corpore multa sunt membra, quæ tamen vnum corpus efficiunt: secundò, singula membra suum proprium munus habent, suntque dif-

ferentia in gradu honoris, dignitatis, & vtilitatis; & tamen singula eum suas exequuntur operationes, non propriam vtilitatem, sed totius corporis commodum propositum habent: tertiò, dicta membra ita sunt inter se connexa, ut si unum dolore afficiatur, cætera ob naturæ cognationem, & consensum condolent; si verò bene affectam sit, communis sit omnibus ille iucunditatis sensus. Ita igitur fit hæc Ecclesia; in ipsa enim quasi diuersa membra sunt, non solum diuersæ nationes Iudæorum, & Gentium, diuersi status, ut liberi, ac serui, pauperes, ac diuites, sed etiam sunt diuersa ministeria, ut Apostoli, & Doctores, & Sacerdotes, Superiores & subditi, à quibus tamen omnibus cum iam dicta communione unum corpus sub Christo capite constitutum est.

Quinam fruuntur dictis bonis, & participant de jam explicata communione? Resp. Illi, qui in gratia, & charitate, & amicitia Dei sunt constituti.

Cur hoc? Resp. quia sunt membra viva, & in corpore tantum membrorum communio est.

Qui sunt in corpore mortali quid habent de hac communione? Respondeo: Tales, cum sint membra mortua, fructum communionis spirituales, qui ad pios, & iustos homines peruenit, non percipiunt; aliqua tamen illis vtilitas, & communio concessa est. Primò enim non desinunt esse membra Ecclesie, licet mortua sint. Secundò, à iustis, qui spiritu viuunt, ad amissam gratiam recuperandam adjuvantur. Tertiò, capiunt aliquos alios fructus, quibus earent qui ab Ecclesia præcisi sunt, veluti exhortationes, bona exempla, correctiones, & alia. Quarto, Gratia gratis datæ peccatoribus quoque communes esse possunt.

Explicatio Articuli decimi. De remissione peccatorum. Num. 1.

Art. 10. n. 1. Patochi debent docere populos hunc articulum de remissione peccatorum? Resp. ait Catech. Iob duplicem causam illis incumbit necessitas hoc faciendi: prima est, quia talis remissio est res ad salutem maxime necessaria: secunda, quia Christus in particulari dixit, oportere in nomine ipsius predicari penitentiam, & remissionem peccatorum.

Quae debent considerari circa hanc remissionem? Resp. Quatuor: primò, materia, *id est*, illud quod remittitur, scilicet peccatum: secundò, forma, *id est*, modus, quo fit remissio: tertio, efficiens: quarto, finis.

De peccato, seu materia remissionis. Num. 3.

Ar. 9. n. 2. **Q**uoniam est materia remissionis peccatorum? Resp. peccatum, & ipse peccator.

De penit. Num. 14. Quomodo peccatum est illius materia? Resp. sicut ligna, quae ab igne comburantur, sunt materia combustionis: ita peccata quae remittuntur, remissionis materia sunt.

Ex Concil. sess. 9. Ar. 11. n. 5. Quomodo peccator materia est? Resp. sicut peccator, qui absoluitur à peccatis, materia est absolutionis: ita & remissionis peccatorum materia erit.

Quodnam peccatum remitti potest? Resp. omne, nullo penitus excepto, etiam gravissimum.

Ibidem. Cui peccatorum peccata remitti possunt? Resp. cuiuscumque quantumvis improbo, & scelesto, modo errorum suorum verè illum poeniteat.

Ar. 10. n. 3. Ibidem. Quid est peccatum? Resp. est offensæ Dei, & mortale est offensæ gravis, veniale levis.

Quis est effectus peccati mortalis? Resp. private hominem merito Christi & gratia Dei.

Ar. 10. n. 3. Quanam considerantur in peccato? Resp. primò, culpa: secundò, poena aeterna: tertio poena temporalis.

De remissione. Num. 3.

Ar. 10. n. 8. Ibidem. Ibidem. Et de poenit. Num. 23. Ar. 1. n. 10. Ar. 10. n. 4. 10. Ibid. de poen. n. 64. Ar. 10. n. 8. Et 10. **Q**uid est remissio? Resp. est debiti relaxatio. Homo qui peccat sicut debitor Deo? Resp. fit, qui enim peccat, offendit Deum; qui autem alium iniuste offendit, fit debitor ejus, cui iniusta offensæ facta est.

Quomodo remittitur offensæ? Resp. ex parte ejus, qui offendit, deletur satisfactio: ex parte offensæ, deletur remissione, vel relaxatione.

Remissio peccatorum sicut semper mediante aliqua satisfactio? Resp. ita est.

Quanam re fit satisfactio? Resp. merito Christi; sicut enim qui debet pecuniam furto sublatam, si illam non habens ab alio mutuo, vel dono accipiat, & reddat, creditoris satisfacit: ita qui Dei gloriam violavit, si meritum Christi pro tali injuria compensanda offerat, Deo offensæ satisfaciat.

Quomodo fit remissio ex parte Dei? Resp. sicut creditor C. T. sess. 6. accepta pecunia sibi debita debitum remittit acque relaxat, *can. 7.* ita & Deus facit.

Quanam re formaliter fit remissio peccati? Resp. Gratia Dei.

Qua ratione? Resp. peccatum cum sit offensæ Dei, dicit *ibidem.* quid Deo molestum; gratia dicit quid illi gratum; idcirco contraria sunt: sicut ergo, cum manus frigida calefit, formaliter à calore frigiditas dissoluta est: ita cum in peccatore recipitur gratia, formaliter peccatum illius deletum est.

Adveniente gratia deleturne tota culpa, & tota poena *Sess. 14. c. 2.* peccati? Resp. Semper deletur tota culpa, & poena aeterna: temporalis autem poena non semper tota deleta est: in Baptismo enim semper deletur tota, in poenitentia verò non.

De causa efficiens remissionis peccatorum. Num. 4.

Quoniam efficiunt remissionem peccatorum? Resp. *Ar. 10. n. 3.* primò, Deus: secundò, Christus: tertio, ministri: quartò, sacramenta: quinto, meritum passionis Christi.

Quomodo meritum Christi efficit hanc remissionem? *Ar. 10. n. 10.* Resp. Sicut qui pecunia dono ab aliquo accepta satisfacit *Ar. 10. n. 3.* creditori, & per illam obtinet debiti remissionem, ita & de *4. sess. 6.* merito Christi pro nobis satisfaciendo dicendum est. *1. 3. Et 4.*

Quanam sacramenta efficiunt hanc remissionem? Resp. *Ar. 10. n. 6.* Baptismus, & Poenitentia. *9. Et 10.*

Quomodo hoc faciunt? Resp. Applicando peccatori meritum passionis Christi, ita ut per talem applicationem virtute etiam Sacramenti gratia in homine efficiatur.

Quis sacramentis dedit talem virtutem? Resp. Christus qui alia instituit.

De potestate remittendi peccata.

Num. 5.

Si datur remissio peccatorum, debet dari potestas illa *Ar. 10. n. 1.* remittendi? Resp. Necessè est, semper enim effectus ab aliqua causa produci debet.

Ubinam reperitur dicta potestas? Respondemus, primò *Art. 10.* & principaliter in Deo: secundò, in Christo: Tertio, in Ec. *n. 1. 8. Et 9.* clerici.

Ibid. n. 8. Quare principaliter est in Deo? Resp. quia peccatum est offensæ Dei; remissio autem offensæ propriè pertinet ad illum, qui fuit offensus, præcipue si superiorem non habet.

Ibidem. Potestne declarari exemplo? Resp. Potest; solus enim creditor pecuniæ potest remittere debitum illius.

Ibid. n. 9. Deus hanc potestatem dedit alicui creatæ naturæ? Resp. ante Christum nemini dedit.

Ibidem. Christus habuit illam? Resp. Primus omnium illam habuit, etiam vt homo: dixit enim, *ut scias quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata.*

Ibidem. Christus propriè auctoritate remittebat peccata? Resp. Ita est.

Ibidem. Christus hanc potestatem tradidit Ecclesiæ? *æ.* tradidit, Ecclesiæ absque Sacramentis potest remittere peccata? Resp. ait Cat. per sacramenta solum, si eorum forma scrvetur, peccata remitti possunt. Aliter enim nullum jus à peccatis solvendi Ecclesiæ datur est.

Ar. 10. n. 3. Quibus sacramentis fit peccatorum remissio? Resp. Baptismo, & Pœnitentiæ, ut dictum est.

Ibid. n. 4. Potestas remittendi peccata per Pœnitentiæ quomodo appellatur? Resp. Clavis.

Ibid. n. 9. Quibus data est hæc potestas? Resp. Non omnibus fidelibus, sed tantum Episcopis, & Sacerdotibus.

Ar. 10. n. 2. Sacerdotes propriè auctoritate remittunt peccata? Resp. Non, sed tanquam Ministri Christi, *id est*, in persona illius, & tanquam instrumenta ipsius.

Sacerdotes possuntne vt ad libitum hac potestate? Resp. Non, sed secundum leges à Christo præscriptas vt debent ideo ait Cat. Si ritè, & secundum leges à Christo Domino præscriptas Sacerdotes tali potestate vtantur, verè peccata remitti credendum est.

Ibidem. Hæc Ecclesiæ potestas enstè aliquibus terminis circumscripta, vel definita? Resp. Hæc potestas se extendit ad omnia peccata, nullo excepto, ad omnes omnino peccatores, & nullum circa vsum illius tempus præhæuitum est.

De fine huius potestatis, seu remissionis peccatorum.
Num. 6.

Artic. 10. Qvis est finis hujus remissionis peccatorum? Resp. Alius est respectu Dei, & Christi; alius respectu Ecclesiæ, alius respectu peccatorum.

Quis finis est respectu Dei? Resp. Manifestare suam infinitam bonitatem; posse enim sua bonitate malum infinitum, quale est peccatum, à tota sua malitia evacuarè, infinitæ bonitatis signum est.

Quis respectu Christi? Resp. declarare infinitum valorem meriti ipsius. Cùm enim possit satisfacere pro offensa, & debito infinito, quod infinito valore contineat necesse est.

Quis respectu Ecclesiæ? Resp. decorare illam vt sponsam Christi amplissima dignitate, potestate, beneficio; secundò illam sine macula, & ruga, Deo puram, & sanctam dedicare.

Quis respectu Ecclesiæ? Resp. salus, & vita ipsorum per vsum tanti beneficii.

De usu dictæ potestatis. Num. 7.

Quid debent facere fideles, ut rectè se habeant erga hanc potestatem? Resp. Primò, debent æstimare, quod concessio tantæ potestatis maximum, & divinum beneficium sit; ideo & pro illo gratias agere debent. Secundò, studendum illis est, ut religiosè effectum tantæ potestatis ad suam utilitatem convertant, hoc est frequenter ad sacramentum Pœnitentiæ accedant; ait enim Catech. Deus hanc potestatem dedit Ecclesiæ, ut omnes tali remedio vterentur; & vix fieri potest, ut qui illo non vtitur, illud contemnere non existimetur. Tertio cavendum maximè est, ne ex tam ampla veniæ facultate, fideles vel ad peccandum faciliores, vel ad respiciendum ratiore reddantur; hoc enim esset maximum beneficium maxima ingratitude compensare.

De indulgentiis. Num. 8.

Indulgentiæ pertinentiæ ad remissionem peccatorum? Resp. Pertinent, non tamen quoad culpam, vel penam æternam, sed tantum quoad penam peccati temporalem.

Quid debet considerari circa Indulgentias? Resp. Primò, ipsæ Indulgentiæ. Secundò consuetudo illarum.

Quid circa Indulgentias considerandum? Resp. Materia, forma, efficiens, & finis.

Quænam est materia Indulgentiarum? Resp. Ex una parte est thesaurus Ecclesiæ, ex altera est pena temporalis debita peccato.

D.T. 3. p. 9. Quomodo est hoc? Resp. In indulgentiis duo sunt: 25. art. 1. primò, applicatur thesaurus Ecclesie facienti hoc, vel illud, & respectu hujus materia est thesaurus applicatus: secundò, per talem applicationem fit remissio pœnæ, & tunc illud quod remittitur pœna est.

Ibidem. Quomam pœna remittitur per illas? Resp. Temporalis tantum.

De thesauris Ecclesie. Num. 9.

D.T. 3. p. 9. Quid est thesaurus? Resp. est copiosissima collectio rerum preciosissimarum.

Ibidem. Quomam res in Ecclesia sunt preciosissimæ? Resp. opera, seu merita Christi, Beatissimæ Virginis, & omnium Sanctorum.

Ibidem. Quid est thesaurus Ecclesie? Resp. est collectio dictorum operum, seu meritorum, seu satisfactionum.

Quid sit Indulgentia. Num. 10.

Bellar. de Indulg. Quid est Indulgentia? Resp. est applicatio thesauri Ecclesie pro remissione pœnæ temporalis debitæ peccato.

In quacumque remissione peccatorum, sine applicatio thesauri Ecclesie, tant quoad culpam, quam quoad pœnam æternam, vel temporalem? Resp. Solum meritum Christi applicatur ad remissionem culpæ, & pœnæ æternæ: ad remissionem autem pœnæ temporalis potest fieri applicatio etiam meritorum Beatissimæ Virginis, & Sanctorum.

De efficiente Indulgentiarum. Num. 11.

D.T. 3. p. 9. Quid potest facere Indulgentias? Resp. Ille qui thesaurum Ecclesie dispensare potest.

Ibidem. Quis potest illum dispensare? Resp. Ille, qui habet claves, & est custos illius.

Ibidem. Quis habet dictas claves? Resp. Summus Pontifex, & ij quibus ipse illas committit.

Art. 1. 2. 3. Fideles possuntne sibi autoritative applicare thesaurum Ecclesie? Resp. possunt per bona opera mereri sibi hanc applicationem, non tamen possunt autoritative sibi applicare.

Summus Pontifex potestne applicare thesaurum Ecclesie vivis, & defunctis? Resp. potest.

Bellar. de Indulg. Potestne relaxare pœnas temporales per dictam applicationem vivis, & defunctis? Resp. Vivis potest relaxare

authoritative, defunctis autem per modum suffragij.

Quomodo est hoc? Resp. Christus suo Vicario dedit *Ibidem.* potestatem super terram, ligandi, & solvendi: illis ergo, *id est*, vivis, qui sunt super terram, Pontifex potest applicare thesaurum Ecclesie, potestne relaxare pœnas temporales. Defunctis verò, qui non sunt super terram, potest applicare thesaurum Ecclesie, & per talem applicationem satisfacere pro pœnis temporalibus, ita ut Deus misericorditer per talem applicationem relaxet pœnas, & hoc est per modum suffragij.

De consecratione Indulgentiarum. Num. 11.

Quid requiritur ad hoc, ut aliquis indulgentias consecratur? Resp. Primum, debet esse in gratia, quia ex illis in peccato mortali, velut membrum mortuum, non participat communioni Sanctorum. Secundò debet facere omnia, quæ à concedente Indulgentias præscripta sunt.

Explicatio Articuli XI.

De Resurrectione carnis. Num. 1.

Quid proponitur in hoc articulo? Resp. Ut credatur *Art. 11. n. 2.* corporum resurrectio, quæ erit in fine mundi.

Cur dicitur carnis resurrectio? Resp. ut ostendatur, quod *Ibidem.* anima est immortalis, & idè sola caro, *id est*, solum corpus dicitur resuscitandum.

Cur ista resurrectio fiet? Resp. ne anima perpetuò separetur à corpore, cui secundum naturam unita esse debet: quæ autem naturæ adversantur, perpetua esse debent. Secundò ut corpora, quæ fuerunt consortia meritorum, vel demeritorum, participant etiam de pœnis, vel pœnis. Tertio, ut homo, & ejus anima plenam habeant felicitatem, quæ non potest haberi nisi animæ corpus unitum sit: cum enim pars à parte separata imperfecta sit, anima à corpore divisa perfecta esse non potest, neque plenè beata.

Quomodo resurgent? Resp. Omnes omnino homines: ante iudicium enim omnes morituri sunt. *Artic. 2. Num. 6.*

Eademne erit conditio resurgentium? Resp. Non, sed alia erit bonorum, alia malorum. *Art. 1. n. 11.*

Vnusquisque in resurrectione recipietne idem proprium & idem numero corpus suum? *Artic. 2. n. 7.* Ita est, quia unusquisque

reddere debet rationem de eo quod fecit, non in illo corpore, sed in suo.

Ibid. n. 12. Corpora etiam damnatorum resurgente in incorruptibilia? Resp. Resurgent.

Ar. 11. n. 9. Habebuntne omnia, quæ ad integritatem, & decetiam pertinent corporis humani? Resp. Habebunt.

Ibid. n. 9. Corpora resurgente cum defectibus, quos habuerunt, ita ut alia sint clauda, alia gibbosa, alia pueri, alia senis, alia grossiora, alia graciliora, & similia? Resp. Non, sed omnia erunt perfecta, quia opera Dei perfecta sunt.

Ar. 11. Num. 13. Ibidem. Corpora Martyrum resurgente mutilata, sicut per Martyrium facta sunt? Resp. Non, sed tantum remanebunt vultuum fulgentissimæ cicatrices.

Quæ erunt dotes corporum beatorum? Resp. primò, impassibilitas: secundò, claritas: tertio, agilitas: quartò, subtilitas.

Quæ vilitas ex consideratione provenit articuli hujus? Resp. Primò, valet consolari fideles de morte eorum qui chari sunt, cogitando quod in fine mundi illa corpora motus reviviscunt, & cum illis erunt, si ejusdem meritum sunt. Secundò, consolabitur justos, qui castigant corpus suum, vel infirmitates, miseras, labores, & mala patiuntur in illis. Tertio, inducit ut corpora pura, & sine macula conferrentur, ne inter damnata existant, quibus gravissima, & æterna mala parata sunt.

Explicatio Articuli XII.

De Vita æterna, seu de Beatitudine.
Num. 1.

Num. 1. Quid continetur in ultimo articulo? Resp. Doctrina de Beatitudine.

Ibidem. Ad quid prodest hæc doctrina? Resp. Ad excitandos fideles, ut integrè opera bona efficiant; pro tanto enim premio obtinendo quilibet magnus labor parvus videri debet.

Ibidem. Quare post carnis resurrectionem vita æterna posita est? Resp. Quia post dictam resurrectionem statim justa Beatitudinem obtinebunt.

Ibidem. Cur ultimo loco in Symbolo Beatitudo relicta est? Resp. Quia vicinior est expetenda, & omnia propter illam consequenda sunt assumenda.

De nomine Beatitudinis. Num. 2.

Beatitudo habetne plura nomina? Resp. Habet, quia unico nomine explicari non potest.

Quæ sunt ista nomina? Resp. Regnum Dei, Regnum Christi, Regnum Cælorum, Paradisus, sancta Civitas, Nova Hierusalem, Domus Pacis, & Beatitudo, & vita æterna.

Cur Apostoli hoc potissimum nomine, *Vita æterna*, Num. 1. vii. voluerunt? Respond. Quia sub hoc nomine maxima mysteria reposita sunt.

Hæc verba quid significant? Resp. Sicut sunt duo, ita duo significant: nempe, tum vitam, tum qualitatem vitæ.

Quid significat hoc nomen, *Vita*? Resp. Vita est maximum bonum, imò fundamentum omnium bonorum, & sine quo nullum bonum habetur, si de vera vita sermo sit: præsens enim vita, quæ miseris plena est, quodam modo motis dici potest.

In quo consistit perfectio vitæ? Resp. In hoc, quod homo perfectè operetur; sanitas enim in qua posita est vis bene operandi, aliquo modo perfectio vitæ dici videtur.

Vbi habetur hæc facultas perfectissimè operandi? Resp. *Ibidem.* In cælo, & Paradiso.

Beatitudo dicitur vitam, & operationem perfectam? Num. 3. Resp. Perfectissimam.

Cur opponitur vox, *æterna*? Resp. Primò, ad denotandum quod in rebus terrenis, & caducis hæc vita haberi non potest; in caduco enim æternum, fundamentum non habet. Secundò, ad declarandum, quod præsens vita, quæ mortem expectat, beata dici non potest, quia æterna non est; & ideo semper timorem coniunctum habet. Tertio, ut ostendatur, quod in sæculo, qui terrena despici, & cælestia diligit, beatus est. Quarto, æternitas beatæ vitæ declarat.

De Beatitudine, quid, & quæ nomen sit? Num. 3.

Beatitudo quomodo definitur? Resp. Primò sic: *Est desideriorum mentis plena, & æterna quietas, & hæc* Num. 5. *definitur à parte cordis nostri, qui enim beatus est, plenam habet cordis, & appetitus satisfactionem.* Secunda sic: *Est omnium bonorum plena, & stabilis possessio, & omnium malorum perpetua liberatio.* Qui enim beatus est, debet ca-

tere omni malo, & abundare omni bono, & hæc diffinitio desumitur ab obiecto.

Num. 6. Quotplex est beatitudo? Resp. Duplex, una dicitur essentialis, alia accidentalis, & in Beatis utraque reperitur.

De Beatitudine essentiali. Num. 4.

Num. 7. Quid est Beatitudo essentialis? Resp. Est clara visio, & plena fruitio divinæ Essentia.

Quomodo est hoc? Resp. Deus est fons omnis bonitatis, & perfectæ onis; & ideo in Deo omnia bona collecta sunt, omnia mala ab eo longissimè absumt. Item in Deo est vita felicissima, ac beatissima; propterea qui Deum videt, & illi inseparabiliter unitur, omni bono abundat, & omni malo caret, ideo beatus est.

Num. 5. Que differentia est inter visionem, & fruitionem Dei? Re. Visio pertinet ad intellectum, fruitio ad voluntatem.

Totum cor hominis continetur in intellectu, & voluntate? Resp. Ita est.

Totum desiderium intellectus satiaturne in visione Divinæ essentia? Resp. Totum: tum quia omnis pulchritudo in Deo collecta est, tum quia prima, & summa veritas est.

Ibidem. Voluntas satiaturne plenè in fruitione Dei? Resp. Plenissimè, quia omnem fontem possidet bonitatis.

Num. 10. Beatitudo potestne dici æterna Dei possessio? Respon. Potest. Beatus enim possidet Deum.

Num. 7. In quo potissimum consistit beatitudo essentialis? Respon. Ex D. Ioannè epist. 1. c. 3. habetur, quod in duobus potissimum posita est, nempe primò quod Deum videamus sicuti est: secundò quod ita simus illi coniuncti, & in illum transformati, ut veluti Dij, ac similes illi simus.

De visione Divina essentia. Num. 4.

Num. 8. Divina Essentia potest ab intellectu creato videri? Resp. Naturali virtute non potest.

Deus videturne eodem modo; quo cætera entia? Resp. Non, sed diverso.

Ibidem. Quanam est diversitas? Resp. Creaturæ videntur per species, ut vocant Philosophi: Deus autem per dictas species videri non potest.

Ibidem. Quid sunt istæ species? Resp. Sunt quædam similitudines

rerum, quæ cognoscenti immediatè representant rem, & sunt magis spirituales, & immateriales, quàm ipsæ res, & istæ ab obiectis delatæ ad cognoscentem efficiunt visionem.

Potestne declarari exemplo? Resp. Potest. Pictura leonis est quædam similitudo leonis, ideo, qui nunquam vidit leonem, si inspicit picturam ejus, aliquam obtinet cognitionem illius. Ita cum quis in speculo videtur inspicere rem, ideo hoc obtinet, non quia res sit in speculo, sed quia est similitudo illius: si ergo mediante luce solis, similitudo equi per ætherem deferatur ad oculum, tunc species equi dicitur deferri, & oculus illam videbit.

Cur Deus non potest videri per speciem? Resp. Quia similitudo Dei non esset Deus; ideo non esset ens increatum & infinitum, sed creatum, & finitum; ens autem infinitum non potest adæquatè representare infinitum. Deinde Deo nihil potest esse purius, ac simplicius, ob hoc de eo non potest dari species, quæ illo purior sit. Quod si nihil extra Deum potest illum representare, sequitur quod per speciem Deus videri non potest.

Quid requiritur ad hoc, ut intellectus beati Deum videre possit? Resp. Duo, Primò, lumen gloriæ. Secundò, communicatio, seu coniunctio divinæ Essentia in anima Beati.

Quid est lumen gloriæ? Respondeo: Est quoddam lumen supernaturale infusum in intellectu Beati, quo corroboratur, & habilitatur, ut divinam Essentiam videre possit.

Omnibus Beatis datur hoc lumen? Resp. omnibus. Vbi de eo loquitur Scriptura? Respon. Propheta ait, *In lumine tuo videbimus lumen.*

Deus quomodo coniungitur spiritibus beatis? Resp. Cat. explicat tali exemplo: quemadmodum, ait, ferrum ad motum igni, ignem concipit, ita ut ignitum fiat, & ignis videatur, habetque qualitates ignis communicatas, ut calorem, & lucem; & tuncque existens simile igni sit, illique coniunctissimum, tamen cum talis existat, ferrum esse non desinit. Ita cum Deus, ad modum quo ignis ferro, se beato communicet, efficitur, ut spiritus beatus Deum habeat summè coniunctum; illique similis efficiatur: & tamen quod est, esse non desinit.

Quomodo ex hac coniunctione Beatus videt Dei essentiam? Resp. Si intellectus, per hoc quod similitudo rei illi coniungitur, ipsam rem cognoscit: cur non magis cognoscit si res eadem illi coniungitur? Et si ferrum cognosceret ignem, quando magis hoc ferret, quam cum ferrum ignitum est. Ita Beati, cum Deum coniunctissimum habent, illum cognoscunt, non per speciem, sed per ipsummet Deum illis coniunctum.

De fruitione divina essentia.

Num. 6.

Num. 7. Quid est fructio? Resp. Est usus voluntatis, quo summa delectatione, & plena saturitate in aliquo obiecto co-quietur.

Num. 3. Hæc fructio potestne reperiri in rebus terrenis? Resp. Non, talia enim voluntatem saturare non possunt.

Num. 8. In Deone reperitur? Resp. Omnino; Deus enim non tantum Beatos, sed etiam seipsum plenissime saturat.

Num. 8. Quid requiritur ad hoc, ut homo Deo fruatur? Resp. quod illi coniunctissimus sit, & per hanc coniunctionem ei simillimus fiat.

Omnes Beati fruuntur Deo? Respond. Fruuntur in æternum.

De beatitudine accidentali. Num. 7.

Num. 11. Quid est Beatitudo accidentalis? Resp. Sunt quædam bona creata, quæ beatitudinem essentialem consequantur.

Ibidem. Quæ sunt ista bona accidentalia? Resp. Primò æterna carentia omnium malorum, & miseriarum: ibi enim non erit neque mors, neque luctus, neque clamor. Secundo, maxima, & inexplicabilis gratia Beatorum; Beati enim maximo invicem honore se afficient. Gloriosum etiam nimis est regnare cum Christo, & vocari à Deo non servi, sed amici, fratres ac filii. Tertio, corpus ibi non affigeretur fame: sed anima cælesti convivio summa cum voluptate saturabitur. Quarto, in corpore erunt præclarissime dotes, quæ supra dictæ sunt, nempe impassibilitas, agilitas, sublimitas, claritas. Quinto, si de vestibus agatur, omnes immortalitate, & splendore amicti, & sempiternæ gloriæ composita ornati erunt. Sexto quid superem de amplis, & magnificis domibus dicendam, cum in cælo ipso, quod à Deo

claritate vndique illustratur, illorum sit habitatio? Demum alia multa, quæ explicari non possunt.

Cur dicta bona non pertinent ad beatitudinem essentialem? Resp. quia hæc in solo Deo posita est. Quantum enim ab essentia distant accidentia, tantum & magis distant bona creata à Deo, qui bonum est increatum.

De merito. Num. 8.

Quibus datur hæc vita beata? Respond. Illis, qui illam meruerunt.

Omnes Beati æqualemne habebunt beatitudinis gradum? Resp. non, sed ubi majus fuit meritum, ibi & majus præmium adesse debet: ideo Christus dixit, *in domo Patris mei mansiones multe sunt.*

Quomodo quis tantam beatitudinem mereri potest? Resp. qui fide, spe & aliis bonis operibus perseveraverit, tantum bonum à Deo per ejus misericordiam consequetur.

F I N I S.